

Research Paper

Analysis and future research of the effects of the development of the new city of Alishahr on the surrounding settlements

Vahid Riahi ^{a*}, Asghar Tahmasabi ^a, Farhad Azizpour ^a, Mohammad Hosseini ^a

^a. Department of Human Geography, Faculty of Geographical Sciences, Kharazmi University, Tehran, Iran

ARTICLE INFO

Keywords:

New cities,
Suburban areas,
Future studies,
Scenario planning,
New city of Alishahr,
Bushehr.

Received:

1 July 2022

Received in revised form:

3 September 2022

Accepted:

4 November 2022

pp. 215-237

ABSTRACT

The purpose of this research is to analyze the effects of the new city of Alishahr on the surrounding settlements and to study the future of these effects to draw its different futures from the perspective of different scenarios. In this research, to identify the key factors, after two stages of screening, 54 variables were finally identified in the form of eight indicators, and the future research method was used in the form of mix-and-match analysis and scenario writing. For this research, the opinions of the Delphi group and the snowball sampling method were used. According to the findings of this research, nine important key factors include changes in commercial and residential uses; the Hadi plan for the surrounding villages of the new city; the road network of surrounding settlements; changes in the construction and settlement of the surrounding areas; urbanism of villagers; Communication ways of surrounding settlements; physical expansion of the new city towards the surrounding cities; The access of surrounding settlements to communication and telecommunication means and the location of the village about the road were identified. According to the results obtained from the scenario wizard, there are six compatible and identical scenarios regarding the effects of the new city of Aalishahr on peri-urban areas. The findings of this research allow the policymakers, planners and regional managers to have a better understanding of the future conditions to be able to create more favourable and reasonable conditions of urban development while maintaining the aspect draw the life of peri-urban areas in the future and make decisions about it, this will bring closer the conditions of sustainability in the current conditions with the possibility of achieving sustainability in the future.

Citation: Tayebi Rahni A. A., Pishgahi Fard, Z., & Zaki, Y. (2022). Patterning a decent urban governance model in the spatial-political dimensions of the Tehran metropolis. *Journal of Geographical Urban Planning Research*, 10 (3), 215-237.

 <http://doi.org/10.22059/JURBANGEO.2021.332014.1594>

*. Corresponding author (Email: riahie@khu.ac.ir)

Copyright © 2022 The Authors. Published by University of Tehran. This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Extended abstract

Introduction

Peri-urban areas can be characterized as dynamic spaces with fluid spatial and structural elements, where urban and rural development processes converge at the city's edge and interact with one another. These areas feature an ambiguous spectrum with undefined boundaries, and their land use patterns often vary due to pressures on natural resources and labor market opportunities.

In our country, the development of new cities has evolved through two distinct approaches. Prior to the revolution, new cities accommodated populations with pre-defined occupations situated near the city, taking on the form of industrial, military, oil, or administrative towns. In contrast, contemporary new cities are designed to decentralize larger cities, relocate certain industries from those cities, and provide housing for low-income workers, among other objectives. Government policy in these cities typically involves establishing a municipality and offering basic amenities.

However, the policy of constructing new cities in Iran has not adhered to a hierarchical urban network system. Consequently, the degree of attention—or lack thereof—given to spatial and logical trends in their development has impacted the surrounding areas of new cities. This has led to a unique type of transformation in the settlements of these emerging urban centers.

The selection of Aalishahr as a new city was approved by the Supreme Council of Architecture and Urban Planning, taking into account the region's physical conditions and various factors. These factors include Bushehr's urban development limitations, such as being bordered by water to the north and west, military bases to the south and southwest, industrial centers to the east and west, as well as constraints arising from the presence of a nuclear power plant and Bushehr city's rapid population growth.

Aalishahr, given its favorable physical conditions and the aforementioned factors,

aims to accommodate the excess population from Bushehr's urban area, establish a city economy centered around regional industries and higher education services, preserve the city and region's ecological balance, and create a suitable environment. Envisioned as an ideal location, Aalishahr is designed to have a capacity of approximately 100,000 people, covering an area of around 1,000 hectares for housing and investment and serving as a university hub in the province.

Methodology

In this study, the snowball sampling method was employed using the Delphi technique for the purposeful selection of participants. The statistical population for the questionnaire collection process was divided into two distinct levels: first, experts and specialists in new cities from the Urban Development Company, the municipality of the new city of Aalishahr, and the governorate; second, university specialists and experts who had published articles and research in the field of new cities. Utilizing the Delphi group within the snowball sampling framework, 12 people responded to the distributed questionnaires. To examine the impact of Aalishahr's development on the surrounding settlements, an initial list of 909 variables was identified across 12 indices based on an in-depth research literature review. A questionnaire was then sent to the Delphi group to validate the comprehensive list of indices and variables, resulting in a refined list of 165 variables across 9 indices. In the third step, each group member was asked to select the factor within each list that best aligned with the critical subject and specific local conditions under investigation. After further refining the variables, 54 variables were chosen as the final factors influencing the effects of Aalishahr's development on peri-urban areas, organized into 8 primary indices (economic, social, physical, environmental, infrastructural, cultural, individual, and medical-health). These selected indices were analyzed using futures studies methods, including cross-

impact structural analysis and scenario-based cross-impact balance (CIB) analysis.

Results and discussion

In this study, all 54 factors influencing the effects of the new city of Aalishahr on peri-urban and surrounding areas were analyzed and evaluated using the cross-impact analysis method. The systemic structure with interconnected elements, including all factors impacting the surrounding settlements, was considered as a single structure. The relationships between these factors were assessed to identify the predominant factors with a greater impact. Among the 2,209 evaluable relationships in this matrix, 707 had a value of zero, 653 had a value of one, 945 had a value of two, and 611 had a value of three. To analyze the direct impacts of the variables, the MICMAC software measured each variable relationship, determining the extent and degree of their direct impacts on each other. Scenario analysis results revealed 6 scenarios with strong compatibility, 815 with weak compatibility, and 278 incompatible scenarios. The table of strong scenarios consists of 54 different probable situations, with the number of favorable situations surpassing the unfavorable ones. Among these 54 probable situations, 18.51% are in critical conditions, 44.44% are in relatively critical or crisis-prone conditions, 3.70% are in indifferent situations, 14.81% are in relatively favorable situations, and 18.51% are in completely favorable situations. In total, 62.95% of the situations are unfavorable, and 33.32% are favorable. Out of the 6 possible scenarios, 2 have favorable situations (scenarios one and two), while scenarios three, four, and five have intermediate situations, and scenario six presents an unfavorable situation.

Conclusion

The development of the new city of Aalishahr has encompassed a vast area, including natural resources and forest lands previously belonging to the surrounding rural settlements. This has constrained rural

boundaries and, to a certain extent, agricultural lands, necessitating a reevaluation of rural development plans around Aalishahr. Additionally, limited land availability for waste disposal and the absence of a significant land slope for sewage networks have resulted in improper and stagnant sewage discharge, causing considerable environmental pollution for the neighboring settlements.

Nonetheless, the development process also carries positive aspects. It has fostered the modernization and expansion of rural road networks, enhanced connectivity with the provincial capital city of Bushehr, and established an efficient link within the communication network. Furthermore, the new city has improved the standing of villages located along the primary communication routes.

Given the predominantly service-oriented nature of villages surrounding Aalishahr, which focus less on agriculture, the new city has successfully provided a rural labor market. The establishment of commercial units catering to the needs of Aalishahr, along with additional employment opportunities for villagers, are among the other benefits. The impact of the new city on the urban development of nearby villages has led to physical changes, including the emergence of urban-style housing. The villagers' access to water, electricity, and gas networks has been positively influenced by the availability of these services in Aalishahr, benefiting the surrounding rural settlements.

Funding

There is no funding support.

Author's Contribution

All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

تحلیل و آینده‌پژوهی اثرات توسعه شهر جدید عالیشهر بر سکونتگاه‌های پیرامونی

وحید ریاحی^۱ - گروه جغرافیای انسانی، دانشکده علوم جغرافیایی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران
اصغر طهماسبی - گروه جغرافیای انسانی، دانشکده علوم جغرافیایی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران
فرهاد عزیزپور - گروه جغرافیای انسانی، دانشکده علوم جغرافیایی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران
محمد حسینی - گروه جغرافیای انسانی، دانشکده علوم جغرافیایی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

چکیده

اطلاعات مقاله

هدف از این تحقیق تحلیل اثرات شهر جدید عالیشهر بر سکونتگاه‌های پیرامون و آینده‌پژوهی این اثرات است تا از منظر سناریوهای مختلف آینده‌های مختلف آن ترسیم شود. در این پژوهش برای شناسایی عوامل کلیدی بعد از دو مرحله غربالگری در نهایت ۵۴ متغیر در قالب هشت شاخص شناسایی شدند و از روش آینده‌پژوهی در قالب تحلیل میک و سناریونویسی بهره گرفته شد. برای این تحقیق از نظرات گروه دلفی و به شیوه نمونه‌گیری گلوله برفی استفاده شد. با توجه به یافته‌های این تحقیق، نه عامل کلیدی مهم شامل تغییرات کاربری‌های تجاری و مسکونی؛ طرح هادی روستاهای پیرامونی شهر جدید؛ شبکه معابر سکونتگاه‌های پیرامونی؛ تغییرات در عمران و آبادی نواحی پیرامون؛ شهرگرایی روستائیان؛ راه‌های ارتباطی سکونتگاه‌های پیرامونی؛ گسترش کالبدی شهر جدید به سمت شهرهای اطراف؛ دسترسی سکونتگاه‌های پیرامونی به وسایل ارتباطی و مخابراتی و موقعیت قرارگیری روستا نسبت به جاده شناسایی شدند. طبق نتایج به‌دست آمده از سناریو ویزارد شش سناریوی موافق و همسان پیش روی اثرات شهر جدید عالیشهر بر نواحی پیراشهری وجود دارد. یافته‌های حاصل از این پژوهش به سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان و مدیران منطقه‌ای این امکان را می‌دهد تا درک بهتری از شرایط آینده داشته باشند تا قادر باشند شرایط مطلوب‌تر و معقول‌تری از توسعه شهری را با حفظ جنبه‌های زندگی نواحی پیراشهری در آینده ترسیم و در خصوص آن تصمیم‌گیری کنند، این موجب نزدیک شدن شرایط پایداری در شرایط فعلی با امکان دستیابی به پایداری در آینده می‌شود.

واژگان کلیدی:

شهرهای جدید، نواحی پیراشهری، آینده‌پژوهی، سناریو نگاری، شهر جدید عالیشهر، بوشهر.

تاریخ دریافت:

۱۴۰۱/۰۴/۱۰

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۱/۰۶/۱۲

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۱/۰۸/۱۳

صص. ۲۱۵-۲۳۷

استناد: ریاحی، وحید؛ طهماسبی، اصغر؛ عزیزپور، فرهاد و حسینی، محمد. (۱۴۰۱). تحلیل و آینده‌پژوهی اثرات توسعه شهر جدید عالیشهر بر سکونتگاه‌های پیرامونی. *مجله پژوهش‌های جغرافیای برنامه‌ریزی شهری*، ۱۰(۳)، ۲۱۵-۲۳۷.

 <https://doi.org/10.22059/JURBANGEO.2021.332014.1594>

مقدمه

جهان در حالی شهر شدن است. در سال ۱۹۵۰، تنها ۳۰ درصد از جمعیت جهان در مناطق شهری زندگی می‌کردند. در سال ۲۰۰۰ این نسبت به ۴۷ درصد رسید و پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۵۰ این نرخ افزایش شهرنشینی به حدود ۶۸ درصد برسد (United-Nations, 2019). در مناطق مختلف جهان، فرآیند شهرنشینی حاصل کنش‌های پیچیده عناصر اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فناوری، جغرافیایی و فرهنگی جهانی و محلی است. این فرآیند در مراحل مختلف خود در طول زمان و بنا بر مقضیات محلی، در حال تولید الگوهای مختلف شهری در مناطق گوناگون دنیا می‌باشد (بردی آنامراندزاد، ۱۳۹۵: ۹۴). شهرنشینی ارتباط بین جمعیت، اشتغال، مهاجرت، ساخت کالبدی و محیط انسان‌ساخت می‌باشد که توسعه آن در هر زمان و فضای جغرافیایی تحت تأثیر شرایط ملی و بین‌المللی است (سراقی و همکاران، ۱۳۸۸: ۱۳۹). از نظر برخی محققان گسترش شهرنشینی در همه نقاط جهان به یک‌شکل صورت نگرفته است. برای مثال شهرنشینی در کشورهای توسعه‌یافته راهی را پیمود که می‌توان آن را به بهترین شکل پیشرفت همواره توصیف نمود که به موجب آن تغییرات تدریجی جمعیت با تحول آرام در ساختار اقتصادی هماهنگ بود. این روند را کینگزلی دیویس در قالب مفهوم کلاسیک چرخه شهرنشینی گردآوری کرده است و این درحالی که آهنگ رشد شتابان شهرنشینی که اخیراً جهان سوم را تحت تأثیر قرار داده است محصول دوران ۱۹۴۵ و پس از جنگ جهانی دوم است (امین‌نژاد و عزت‌پناه، ۱۳۹۷: ۳-۴). از طرفی بخش بزرگی از جمعیت شهری در مناطق پیراشهری زندگی می‌کنند، از جمله پیامدهای عمده شهرنشینی شتابان، گسترش فضایی شهرها و خوردگی روستاها و اراضی پیرامونی آن‌هاست که در مادر شهرهای منطقه‌ای، نمود گسترده‌ای دارد (شیخ بیگلو و اکبری‌ان رونیزی، ۱۳۹۷: ۵۹۲).

پیراشهری به‌عنوان قلمروی پویا از لحاظ فضایی و ساختاری تعریف می‌شود که در آن فرایندهای توسعه شهری و روستایی درهم‌آمیخته، در لبه شهر و تعامل با یکدیگر قرار می‌گیرند. این ناحیه طیفی مشخص با مرزهای روشن نیست و به‌واسطه فشار بر منابع طبیعی و فرصت‌های بازار کار دارای الگو متغیر کاربری زمین است (دانشپور و همکاران، ۱۳۹۳: ۲۱۵). همچنین پیرا شهرنشینی به‌عنوان رشد شهرنشینی در نواحی پیرامونی، در قالب توسعه سکونتگاه‌های پیرامونی و فرایند گذار نقاط سکوتی با ماهیت روستایی به شهری در منطقه تعریف می‌شود. چنین روستاهایی تغییرات عمده‌ای را در زمینه‌های مختلف از جمله تغییر ساختارهای جمعیتی، کارکردی و اقتصادی (متزلزل شدن اساس و بنیاد تولید کشاورزی و گسترش فعالیت‌های حاشیه‌ای و غیر تولیدی و غیره) و نیز تغییرات مورفولوژیکی از طریق رشد و گسترش کالبد را تجربه می‌کنند (صرافی و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۸۰). جغرافیدانان در تولید فضای پیراشهری گذشته از کالبد، برداشت‌ها، باورها، عقاید، ایدئولوژی‌ها، ویژگی‌های فرهنگی، سطح آگاهی و نیز شیوه اندیشیدن، نظام‌های فرهنگی و اقتصاد سیاسی را نقش‌آفرین می‌دانند. در اثر این روند و رسوب سرمایه به نواحی پیراشهری به‌عنوان مکانی دارای مزیت اقتصادی، این محدوده به محل تمرکز سرمایه، امکانات و جمعیت تبدیل شده و زمینه تولید فضا را فراهم کرده است (اسماعیل‌زاده و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۴-۲۵).

پدیده شهرنشینی در مناطق پیراشهری به‌تدریج فضاهای اختصاص‌یافته به فعالیت‌های کشاورزی و جنگلی را فرامی‌گیرد و گاه محل استقرار صنایع کوچک و یا انبارهای پراکنده‌ای را که به دلایل مختلف متروکه مانده‌اند اشغال می‌کند. شتاب شهرسازی در مناطق پیراشهری نخست ناشی از بهای زمین و امکانات دستیابی به فضا و ساختمان‌سازی بر روی زمین‌های ارزان است (باستیه، ۱۳۸۲: ۲۰۵-۲۰۴). بنابراین مادر شهرهایی که به‌سرعت در حال رشد و به دنبال تحولات جدیدی هستند سعی می‌کنند از گسترش شهرها جلوگیری کنند (Vongpraseuth et al., 2020: 1). از این‌رو

روندی ایجاد و ساخت شهرهای جدید در نواحی پیرامونی شهرها مورد توجه قرار گرفت (معین فر و بیگ بابایی، ۱۳۹۹: ۲۳۸). شهرهای جدید، شهرهایی هستند که از سال ۱۹۱۷ به بعد در نتیجه توسعه سرزمین‌ها و نواحی بایر یا نواحی با توسعه پراکنده، آبادی‌ها و شهرک‌های تبدیل شده به شهر؛ و شهرک‌های کوچک و متوسط که با درصد رشد توسعه بالا و افزایش شتابان جمعیت روبرو بوده‌اند به وجود آمده‌اند (کرمی، ۱۳۹۷: ۱۰۰). شهرهای جدید در کشورهای مختلف برحسب ضرورت‌ها و کارکردهای آن‌ها احداث می‌شوند و این سیاست می‌تواند از کشوری به کشور دیگر و حتی از منطقه‌ای در یک کشور به منطقه دیگر در همان کشور تفاوت داشته و ضرورت یا عدم ضرورت آن متناسب با شرایط اقتصادی و اجتماعی بخصوص ویژگی‌های فرهنگی مردم مشخص می‌شود (حسین‌زاده دلیر و همکاران، ۱۳۹۰: ۱). به‌طور کلی شهرهای جدید به‌عنوان سکونتگاه‌های نوپا که بر اساس برنامه ساختاری از پیش اندیشیده ایجاد شده‌اند (معین فر و بیگ بابایی، ۱۳۹۹: ۲۳۸). ایجاد شهرهای جدید می‌تواند در جذب جمعیت مهاجران نواحی روستایی و شهرهای کوچک و متوسط نقش مهمی داشته باشد (معین فر و بیگ بابایی، ۱۳۹۹: ۲۳۸). از طرفی دیگر با توجه به فاصله بین شهرهای جدید و مرکز شهر و عدم تطابق فضایی در خصوص شغل و مسکن، دسترسی به یک موضوع مهم در توسعه شهرهای جدید تبدیل شده است (Wu et al., 2019: 211).

در ایران، مطالعه نتایج سرشماری‌ها در طی شصت سال گذشته نشان می‌دهد که سهم جمعیت شهرنشین از ۳۱٫۵ درصد در سال ۱۳۳۵ به ۷۴ درصد در سال ۱۳۹۵ تغییر یافته است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵؛ خرم بخت، ۱۳۹۷: ۲۱۸) که این میزان تا سال ۱۴۰۴ به ۸۷ درصد می‌رسد (بصیرت، ۱۳۹۷: ۲۳۵). در کشور ما ایجاد شهرهای جدید دو رویکرد متفاوت را طی نموده است؛ پیش از انقلاب، شهرهای جدید پذیرای جمعیتی بودند که از قبل، شغل ساکنان آن در نزدیکی همان شهر تعریف گردیده و در قالب شهرک‌های صنعتی، نظامی، نفتی و یا اداری شکل گرفته بودند اما امروزه شهرهای جدید با هدف تمرکززدایی از شهرهای بزرگ، انتقال برخی از صنایع از شهرهای بزرگ و تأمین مسکن کارکنان کم‌درآمد و غیره شکل گرفته‌اند (شاطریان و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۱۲؛ کرمی، ۱۳۹۷: ۹۹). از زمانی که فکر ایجاد شهرهای جدید به مفهوم خاص آن رونق گرفت به‌موازات آن ۱۸ شهر جدید ایجاد شده است. سیاست دولت در این شهرها، تنها به ایجاد یک شهرداری و دادن حداقل امکانات مورد نیاز محدود شده است. از طرفی دیگر سیاست احداث شهرهای جدید در ایران، در چهارچوب یک نظام سلسله مراتبی شبکه شهری به اجرا در نیامد (اکبریور سراسکانرود و میرزاجایی، ۱۳۸۹: ۱۴۹). از این رو توجه و یا عدم توجه به روندهای فضایی و منطقی در احداث آن، موجب تأثیرپذیری مناطق پیرامونی از شهرهای جدید شد به‌طوری‌که نوعی دیگری از استحاله این سکونتگاه‌ها در شهرهای جدید رخ داد. سکونتگاه‌های پیرامون شهرهای جدیدی از حیث استقرار در مرکز جغرافیایی ناحیه‌ای نیز اهمیت می‌یابند و علاوه بر اثرات و تحولات در جابجایی جمعیت، در ایجاد بازار، مبادلات و رشد اقتصادی، حمل‌ونقل و به‌طور کلی پویایی جدید نواحی روستایی تأثیر فراوان دارند. در واقع سکونتگاه‌های بخصوص روستاهای واقع در شعاع و پیرامون شهرهای جدید، طی فرایند آماده‌سازی و ایجاد شهر جدید و نیز تبدیل آن به شهر متعارف، می‌توانند به‌عنوان مهم‌ترین مراکز کوچک سکونتگاهی هم از توسعه منطقه‌ای شهرهای جدید بهره‌مند شده و هم در توسعه شهر جدید مؤثر باشند (ریاحی، ۱۳۸۶: ۲).

شهر جدید عالیشهر با توجه به وضعیت فیزیکی منطقه و عوامل دیگری همچون محدودیت توسعه شهری بوشهر به علت محاصره آب از جهات شمال و غرب، پایگاه‌های نظامی در جنوب و جنوب غرب، مراکز صنعتی از شرق و غرب و نیز محدودیت‌های ناشی از وجود نیروگاه اتمی و رشد جمعیتی بسیار زیاد شهر بوشهر با تأیید شورای عالی نظام معماری و شهرسازی انتخاب گردید. این شهر با دارا بودن وضعیت فیزیکی مناسب و عوامل اشاره شد و با هدف کلی جذب

جمعیت سرریز منطقه شهری بوشهر، پایه‌گذاری اقتصاد شهر بر اساس صنایع مطلوب منطقه و خدمات آموزش عالی، حفظ تعادل اکولوژیکی شهر و منطقه، ایجاد محیط‌زیست مناسب و غیره به‌عنوان مکانی مناسب عالی‌شهر با پیش‌بینی ظرفیتی حدود صد هزار نفر و سطحی حدود هزار هکتار طراحی جهت اسکان و سرمایه‌گذاری و همچنین قطب دانشگاهی در استان مطرح می‌باشد. در سال‌های اخیر فرایند توسعه این شهر بر ابعاد مختلف ناحیه اثرگذار بوده است به‌طوری که شبکه به پیوسته‌ای سکونتگاه‌های پیرامونی را ایجاد کرده است. از این منظر این تحقیق به دنبال درک بهتر عوامل‌های اثرگذار و پیش‌ران‌های کلیدی و سناریوهای احتمالی فرایند توسعه شهر جدید عالی‌شهر بر سکونتگاه‌های پیرامون آن است.

مبانی نظری

شهرهای جدید بر بستر نظریه‌های متعددی از جمله آرمان‌گرایی، طبیعت‌گرایی، فلسفه‌گرایی و به‌خصوص نظریه باغشهرها و شهرک‌های اقماری در حدود یک قرن و اندی پیش شکل گرفته و چنین شهرهایی در اقصی نقاط کشورهای جهان احداث شده است (آیینی و همکاران، ۱۳۹۸: ۳۵). گذر از سال ۱۶۵۰ در حقیقت گذر از مرحله اول تحولات جمعیتی و ورود به مرحله دوم آن یعنی رشد انفجاری جمعیت است، علل آن را باید در چارچوب کلی در بعضی از کشورهای اروپایی جستجو کرد که روند تحولات در تمامی زمینه‌ها، جامعه اروپایی را برای انقلاب صنعتی فراهم می‌ساخت. احداث شهرهای جدید در کشورهای اعم از توسعه‌یافته و در حال توسعه به منظور تعدیل مشکلات شهرهای بزرگ اقدامی بسیار مهم و قابل‌تأمل می‌باشد (پریزادی و بیگدلی، ۱۳۹۷: ۵۸). شهرهای جدید به‌عنوان ماحصل تفکر، طرح، برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری و آرمان‌شهر انسانی در برابر شهرهای بحران‌زده اواخر قرن نوزدهم که توانایی توزیع و ساماندهی مناسب جمعیت و فعالیت خود را نداشتند معرفی می‌شوند. شهرهای جدید به شکل کنونی آن‌ها به اوایل قرن بیستم که با تغییرات گسترده‌ای در زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی در شهرها همراه بود (خمر و وحدتی، ۱۳۹۳: ۱۴۶-۱۴۵). از دیدگاه اقتصادی، برنامه‌ریزی شهرهای جدید وابسته به نحوه نگرش برنامه‌ریزی اقتصادی در سطح کلان کشور است. فعالیت‌های اقتصادی شهرهای جدید می‌باید به صنایع شکل گرفته در آن‌ها و منطقه مربوط وابسته باشد تا پایدار بماند. از جمله شرایط این فرایند، وجود شبکه حمل‌ونقل کارآمد و سازگاری فضایی و مکانی بین محل اشتغال و محل سکونت شاغلین است (عزیزی، ۱۳۹۷: ۳). همچنین اگر شهر جدید بخواهد در مقیاس محلی و منطقه‌ای ایفای نقش نماید، باید دارای هویت ویژه برای ساکنان خود و دیگران باشد. در حالی که، شهرهای خوابگاهی دارای هویت مشخص نبوده و فعالیت مهمی در آنجا تدارک دیده نمی‌شود (رفیع‌زاده، ۱۳۹۷: ۱۸۳). به‌رحال هویت ایجادشده، برای یک شهر جدید در جنبه‌های خاص به وجود آمده، امکان دارد با آنچه توسط ساکنان آن درک شده است متفاوت باشد. آنچه به شهر هویت می‌بخشد، نحوه استفاده از آن و ارتباط با این پدیده پیچیده است که از فرهنگ جامعه ناشی می‌گردد. زیبایی و زشتی شهر دلیل با هویت بودن شهر نیست. مهم این است که در داخل شهر چه می‌گذرد و چه هنجارها و رفتارهایی در شهر به وقوع می‌پیوندد که به شهر هویت می‌دهد (وارثی و همکاران، ۱۳۹۰: ۳۸-۳۷). همچنین، شهر جدید باید دارای پایه‌های اقتصادی قوی بوده و از نظر اشتغال به مادر شهر متکی نباشد (رفیع‌زاده، ۱۳۹۷: ۱۸۳). علاوه بر این شهروندانی که محل سکونت خود را به یک شهر جدید منتقل نموده‌اند، طبیعتاً انتظارات بیشتری نسبت به وضع قبلی خود هم در زمینه مسکن و هم خدمات و به‌طور کلی امور شهری دارند. از طرف دیگر برای شهرهای جدید تنها جذب جمعیت کافی نیست، بلکه حفظ مهاجرین اهمیت فراوانی دارد. در این میزان احساس رضایت از آمدن به این شهرها از شاخص‌های

مهم به شمار می‌رود. این مهم مسلماً تحت تأثیر تأمین مناسب نیازها و کیفیت زندگی در این شهرها قرار دارد (صالحی و صالحی، ۱۳۹۷: ۵۶). مسلماً زمانی که محل سکونت جدید نتواند نیاز آن‌ها را برآورده کند، احساس تعلقی در آن‌ها شکل نخواهد گرفت و مهاجرین مجبور به ترک آنجا خواهند شد و شهر جدید نمی‌تواند به اهداف خود دست یابد (سیف‌الدینی و همکاران، ۱۳۹۷: ۳۶).

مکاتب عام برنامه‌ریزی شهری، چارچوب‌های شناختی - ادراکی و شیوه‌های تفکر درباره شهر است که هر یک با تکیه بر اصول و مبانی فکری خود، ماهیت و موجودیت شهر را نقد می‌کند و بر مبنای آن ایده‌هایی برای طراحی و برنامه‌ریزی محیط‌های شهری پیشنهاد می‌دهد. دیدگاه‌های شهرسازی جدید به صورت شهر و شهرک، از این مکاتب متأثر شده است (علی‌اکبری، ۱۳۹۵: ۴۰).

ظهور ایده احداث باغشهر در قرن نوزدهم که ناشی از آثار مخرب انقلاب صنعتی بر شهرهای بزرگ نظیر لندن و ضرورت از میان بردن محلات فقیرنشین و پرازدحام در این شهرها بود، ارائه یک الگو، یا گزینه جدید در مقابل رشد بی‌رویه، فشرده‌گی، تراکم شدید و گسترش حومه شهرهای موجود بود (رضایی و همکاران، ۱۳۹۳: ۳۳). به طوری که به تمرکززدایی از شهرهای بزرگ مبادرت می‌شود و جمعیت و صنعت از مادر شهرها خارج شود. به عبارتی نوعی پخشایش در صنعت و جمعیت شکل گیرد (کوششی و محمودیانی، ۱۳۹۸: ۲۶۶). (رضایی و همکاران، ۱۳۹۳: ۳۳). وی معتقد بود وابستگی انسان به زمین باید باقی بماند (زیاری، ۱۳۹۶: ۲۲-۲۱). طرح هاوارد، به قول خود او، پیوندی بین شهر و روستا بود (شیعه، ۱۳۹۸: ۳۹-۳۴).

یکی از مدل‌های کاربردی و مهم در باب تعامل شهر و سکونتگاه‌های پیرامونی مدل مرکز پیرامون می‌باشد که اساساً بر نظریات پر بینش درباره توسعه نیافتگی کشورهای جهان سوم استوار است (سعیدی، ۱۳۹۸: ۱۰۵). کانون هر فعالیت، دارای توانمندی‌های بالایی از عملکرد و قدرت است که قسمتی از آن را به نسبت عکس فاصله، در پیرامون توزیع می‌کند. منطقه پیرامونی همواره جریانی از مبادله (کالا و سرمایه) و جابجایی (انسان) را با مرکز به دنبال داشته است و عموماً روابط به صورت متقابل یا کنش دوطرفه بین این منطقه و مرکز عمل می‌شود (مؤمنی، ۱۳۸۹: ۳۸۵). بر اساس نظریه مکان مرکزی، هر مکان مرکزی افزون بر تأمین کارکرد و خدمات چند مرکز رده پایین‌تر هم هست (عزیزی و همکاران، ۱۳۹۴: ۴۶-۴۷). این مدل در توضیح این که چرا برخی نواحی از شکوفایی قابل ملاحظه‌ای برخوردارند، درحالی که دیگر نواحی نشانگر تمامی نشانه‌های محرومیت و فقر شهری‌اند، یاری می‌نماید. خدمات، سرمایه‌گذاری و مشاغل در بخش تجاری مرکزی هسته متمرکز می‌باشند، درحالی که نواحی پیرامونی ممکن است از اثر رخنه به پایین هسته سود ببرند. این گونه وابستگی، در نتیجه نابرابری بین مرکز و پیرامون در مبادله کالاهای تولیدی، تمرکز قدرت اقتصادی، نوآوری رشد اقتصادی و فعالیت تولیدی پدیدار می‌گردد (منشی‌زاده و صادقی، ۱۳۸۹: ۱۲۲). بنابراین رابطه مرکز - پیرامون را اصولاً می‌توان رابطه‌ای استعماری دانست، به علت انتقال عوامل اصلی تولید از پیرامون به مرکز یک ساختار قطبی شده منطقه‌ای نابرابر شکل می‌گیرد که نتیجه آن فرار سرمایه‌های مادی و انسانی از پیرامون به مرکز است (پاپلی و رجبی، ۱۳۹۶: ۲۰۴). نقش مدیران در توسعه نفوذ شهر، به وسیله نظم اداری خاص و مطرح‌شدن فضای سیاسی شهر مرکزی که شهرستان‌ها و روستاها را مغلوب قانون مرکز می‌کند، اعمال می‌شود (نوروزی، ۱۳۹۸: ۵۸).

در نظریه کارکردهای شهری و توسعه پیرامونی که بیشتر متوجه سکونتگاه‌های روستایی است می‌بایست دسترسی به دامنه‌های وسیعی از عملکردها و امکانات برای تعداد زیادی از مردم امکان‌پذیر شود. هدف گسترش فرایند تجزیه و تحلیل فضایی است که بتوان به آسانی در شرایط حاکم بر مناطق محروم از آن‌ها استفاده کرد (پاپلی یزدی و رجبی سناجردی،

۱۳۹۶: ۲۷۷). بازارهای اصلی برای دریافت مازاد تولید کشاورزی در مراکز شهری قرار گرفته است. از طرفی بیشتر عوامل تولید از امکانات سازمان‌های شهری بهره‌مند می‌شوند و خدمات مورد نیاز جامعه روستایی که در حوزه‌های روستایی توزیع می‌گردد از مراکز شهری به دست می‌آید. از این رو در صورتی که دولت‌ها بخواهند در سطوح اجتماعی و فضایی به توسعه گسترده دست یابند، باید پراکندگی جغرافیایی سرمایه‌گذاری‌ها را تقویت کنند و این امر از طریق عدم تمرکز و سیستم یکپارچه شهرها ممکن می‌شود و امکان دسترسی به بازارها را برای مردمی که در همه بخش‌های کشور یا ناحیه زندگی می‌کنند، فراهم می‌آورد (نوروزی و همکاران، ۱۳۸۶: ۲۳-۲۲).

در نظریه رشد متوازن، شهر و سکونتگاه‌های پیرامونی آن به صورت یکسان و متعادل به رشد و توسعه اقتصادی می‌یابند. به عقیده آدام اسمیت، ثروت ملل یا همان توسعه اقتصادی، تابعی از تقسیم کار است و پیشرفت تقسیم کار تابعی از گسترش و فزونی گرفتن مبادلات است. شهر یک بازار یا نمایشگاه دائمی برای ساکنان روستاست تا از آن طریق به مبادله مواد خام خود با تولیدات صنعتی بپردازند. بنابراین این‌گونه استنباط می‌شود که تعادل بین آن‌ها شدیداً به میزان توسعه اقتصادی یکدیگر وابسته است و در صورتی این روابط متعادل می‌شود که رکود عمومی اقتصاد مشهود نباشد (نوروزی و همکاران، ۱۳۸۶: ۱۶) در غیر این صورت این روابط هماهنگ و متعادل، به علت شرایط و خصوصیات ویژه شهر به نفع شهرها و به ضرر روستاها تغییر می‌یابد (نوروزی، ۱۳۹۸: ۵).

پل سینجر معتقد است که برای درک مسئله پیدایش شهر، ابتدا باید تفاوت و رابطه شهر و سکونتگاه‌های پیرامونی را بررسی کرد. شهر مرکز طبقه حاکم و مقر قدرت است و برای نیازهای اولیه خود محتاج به روستاست. سینجر می‌گوید منشأ و پیدایی شهر مترادف با پیدایی جامعه طبقاتی و در نتیجه حاصل آن است (عابدین در کوش، ۱۳۹۴: ۲۳-۲۲). شهر زمانی می‌تواند وجود داشته باشد، که نیروهای تولیدی در روستا قادر باشد، بیش از نیاز خود تولید کند. ولی تنها تولید مازاد برای ایجاد شهر کافی نیست، بلکه باید روابطی به وجود آید تا جریان مداوم انتقال مازاد مذکور از روستا به شهر تضمین شود (پاپلی یزدی و رجبی سناجردی، ۱۳۹۶: ۲۸۱). در شیوه‌های تولید پیش از سرمایه‌داری، روابط تولیدی به صورتی بوده که اولاً تولیدکنندگان عوامل تولید یعنی زمین و غیره را در اختیار داشته‌اند و دوماً همواره کالایی تولید می‌کردند که قابلیت مصرفی داشته باشد. تئوری اقتصادی در پیدایش شهرها معتقد است که رشد و توسعه شهری خود محصول و زاده فرایند اقتصادی است. شهرها محصول تکامل اقتصادی جوامع از مرحله شبانی به مرحله کشاورزی هستند (نوابخش و فتحی، ۱۳۸۶: ۵).

دوران تحولی و اهداف شهرهای جدید در ایران

در ایران احداث شهرهای جدید با توجه به ضرورت‌ها و نیازهای ملی و منطقه‌ای از یک طرف و آمادگی‌های فرهنگی - اجتماعی از طرف دیگر صورت نگرفته است (حسین زاده دلیر و همکاران، ۱۳۹۰: ۱). در نیمه اول دهه شصت شمسی، وزارت راه و شهرسازی سه راهبرد مهم را در دستور کار خود قرار داد: توانمندسازی بافت درون شهرها، با هدف جذب متناسب جمعیت و جلوگیری از روند تخلیه بافت‌های قدیمی؛ آماده‌سازی پیرامون شهرها، ضمن حفاظت اراضی کشاورزی و منابع زیست‌محیطی و بالاخره ایجاد شهرهای جدید (آیینی و همکاران، ۱۳۹۸: ۳۵). عدم تعادل بافت جمعیتی - اجتماعی و اقتصادی شهرهای موجود، مورد انتقاد قرار می‌گیرد و سیاست‌های جدید برقراری تعادل در بافت آن‌ها پیشنهاد می‌گردد. در کل می‌توان علل و انگیزه‌های شهرهای جدید را به سه دسته دوران تحول و انتقال جامعه، راه‌حلی برای کاهش مشکلات مادر شهری و توزیع بهینه جمعیت و توسعه شهری در سطح ملی - منطقه‌ای عنوان کرد (مشکینی و مرشدی، ۱۳۹۷: ۲۸). از دیگر اهداف ایجاد شهرهای جدید، تأمین مکان مناسب با در نظر گرفتن عوامل پایداری برای

ساکنان شهرهایی است که با مشکلات زیست‌محیطی مواجه هستند. توزیع کاربری‌ها در شهرهای جدید بایستی به‌گونه‌ای باشد که مردم ساکن در این شهرها بتوانند سفرهای درون‌شهری را بدون نیاز به وسیله نقلیه شخصی و حتی‌الامکان پیاده انجام دهند. معابر پیاده می‌توانند موجب تقویت رابطه اجتماعی و فرهنگی شهروندان باشند. با مناسب‌سازی فضاهای شهری و به‌ویژه مسیرهای پیاده امکان بهره‌گیری گروه‌های مختلف جامعه از خدمات و تسهیلات همگانی که به دلیل عدم هماهنگی شکل فیزیکی محیط با گستره توان جسمی آن‌ها سلب شده است، فراهم خواهد شد (نوذری، ۱۳۹۷: ۱۵۷).

دوره‌های شهرهای جدید در ایران را می‌توان به‌صورت قبل و بعد از انقلاب اسلامی تقسیم‌بندی کرد. شهرنشینی در ایران از انقلاب مشروطیت به این سو و همگام با ورود درآمدهای نفتی به اقتصاد ملی و پیدایش نهاد دولت در مدیریت کشور رو به گسترش نهاد و روند شهرنشینی از آن پس به پیروی از روند افزایش جمعیت و گسترش جوامع شهری به کلان‌شهرنشینی ملی و قطبی شدن انجامید. نتایج و پیامدهای این وضعیت، تهی شدن جمعیت در پیرامون و تمرکز رشد جمعیت در مرکز است که در نهایت شبکه و نظام شهری شکسته و عدم تعادل فضایی را پدید آورده است (مشکینی و همکاران، ۱۳۹۲: ۳۴-۳۳). با الگوبرداری از تجربه جهانی، شهرهای جدید در ایران پیش از انقلاب در سه مقطع زمانی طراحی و ساخته شدند: الف) ایجاد شهرهای سیاسی - نظامی، اقتصادی و کوی‌های کارمندان در مجاورت شهرهای بزرگ در فاصله بین دو جنگ جهانی. شهرهای جدید این دوره بدون راهبردی مشخص و مبتنی بر کارکردهای عمده و بر پایه یک هسته اولیه روستایی رشد یافتند، ب) ایجاد شهرهای نفتی و کوی‌های کارمندان برای ارائه مسکن به کارکنان صنعت نفت پس از جنگ جهانی دوم تا اواسط دهه ۱۳۴۰ شهرهای جدید این دوره نیز بدون راهبرد مشخص و بر پایه یک هسته شهری و مبتنی بر عملکرد تک پایه‌ای و خوابگاهی و برای توسعه صنعت نفت و سایر رشته‌های صنعت شکل گرفتند و ج) ایجاد شهرهای جدید صنعتی برای اسکان شاغلان بخش صنعت و قطب‌های رشد از دهه ۱۳۴۰ تا ۱۳۵۷ این دوره را می‌توان دوره خیز یاد کرد، زیرا شهرهای جدید در این دوره با راهبرد بهره‌برداری از منابع طبیعی و بدون وجود هسته اولیه شکل گرفتند که نقش عمده آن‌ها توسعه ناحیه‌ای، ارائه مسکن و سوداگری زمین بوده است (زیاری، ۱۳۹۶: ۸۷). به‌طور کلی ایجاد شهرهای جدید در ایران به دنبال رشد اقتصادی و جمعیتی آغاز و پیش از انقلاب به‌صورت شهرهای جدید صنعتی و شهرهایی برای اسکان شاغلان بخش صنایع و کوی‌های کارمندی و در قالب طرح آمایش ملی مطرح شد و شکل گرفت. این راهبرد بعد از انقلاب در قالب هدف‌های جزئی‌تری چون پیشگیری از انهدام باغ‌ها و مزارع پیرامون شهرها به دلیل مهاجرت‌های بی‌رویه و اسکان جمعیت سرریز در حریم شهرها، حل مشکل مسکن، حل مشکلات ناشی از نابسامانی‌های امور زیربنایی شهرها و نابسامانی کالبدی شهرها، جلوگیری از عوارض تبعی ناشی از تراکم شدید، نظیر بیکاری، فقر و حاشیه‌نشینی، جلوگیری از توسعه بی‌رویه شهرهای بزرگ، ایجاد تعادل رشد اقتصادی و اجتماعی، کنترل حرکات مهاجرتی، اشباع امکانات شهرهای بزرگ در جذب جمعیت مهاجر و غیره دنبال شد (نوذری، ۱۳۹۷: ۱۶۷).

ایران در دهه ۶۰ شمسی با رشد شتابان جمعیت، مهاجرت‌های بی‌رویه جمعیت به نقاط شهری و گسترش بی‌رویه شهرهای موجود، بالأخص شهرهای بزرگ، تشدید نیاز به احداث مسکن و نابسامانی در نظام استقرار و سازمان فضایی سکونتگاه‌های انسانی در کشور مواجه بود. در کنار راهبردهای استفاده از ظرفیت‌های درونی شهرها و توسعه متصل شهرها، توسعه منفصل شهری در قالب ایجاد شهرهای جدید به‌عنوان یکی از راهبردهای توسعه شهری ایران در دستور کار قرار گرفت. تفاوت مهم میان شهرهای جدید پیشنهادی پس از انقلاب اسلامی با دوره‌های قبل در عملکرد آن‌هاست

طی سال‌های پیش از انقلاب، هدف از احداث شهرهای جدید به‌نوعی عملکردگرایی اقتصادی بود (زیاری، ۱۳۹۶: ۱۵۶). در پرتو اهداف متعدد تعیین‌شده در عمل در دهه‌های ۶۰ و ۷۰ ضرورت ایجاد ۳۵ شهر جدید به تصویب شورای عالی رسید که به دلیل تغییر شرایط، عملاً ۱۷ شهر جدید با حدود ۲,۳ میلیون جمعیت طبق اولین طرح جامع مصوب، فرایند مطالعات و طراحی، مراحل تصویب را گذراند و وارد مرحله اجرایی شد. ظرفیت جمعیت‌پذیری شهرهای فوق در سال‌های بعد و در راستای طرح مسکن مهر، در قالب بازنگری طرح جامع و مصوبات موردی با ۵۸ درصد افزایش به ۳,۶۴۱,۰۰۰ نفر رسید. در دولت یازدهم و در قالب نسل نوسهرهای جدید دو شهر جدید ایوانکی (سمنان) و امیرکبیر (اراک) وارد مرحله اجرایی شده، دو شهر جدید سیراف (عسلویه) و تیس (چابهار) در مرحله آغاز عملیات اجرایی هستند. همچنین هفت شهر جدید؛ حوراء در همدان، کوشک و مکران در هرمزگان، تابناک در فارس (لامرد)، پارس (بوشهر)، خوارزمی (تهران)، سمنگان کرمان (سیرجان) و سنندج و یک شهرک (فردوس سمنان) نیز در مرحله مکان‌یابی، طراحی، تدبیر مقدرات اجرایی و تصویب هستند. شهرهای جدید نسل اول ایران در سال، ۹۵ یک درصد تعداد کل شهرهای ایران و نزدیک به ۱,۳ درصد جمعیت شهری کشور را در خود جای داده‌اند (بصیرت، ۱۳۹۷: ۲۲۲-۲۲۰).

روش پژوهش

تحقیق حاضر به لحاظ هدف کاربردی و از نظر ماهیت توصیفی و تحلیلی است. به‌منظور گردآوری داده‌ها از اسناد، مصاحبه و پرسشنامه استفاده شد. در این پژوهش به‌منظور انتخاب آگاهانه شرکت‌کنندگان، از روش نمونه‌گیری گلوله برفی در قالب تکنیک دلفی بهره گرفته شد. در این قسمت از تکنیک گلوله برفی برای تعیین حجم نمونه استفاده شد. جامعه آماری در فرایند گردآوری پرسشنامه در دو سطح مختلف تقسیم‌بندی گردید. نخست کارشناسان و متخصصان شهرهای جدید در شرکت عمران، شهرداری شهر جدید عالیشهر و استانداری و گروه دوم متخصصین و صاحب‌نظران دانشگاهی که در زمینه شهرهای جدید دارای تألیفات و پژوهش بودند. در هر نوع نمونه‌گیری، حجم نمونه به عواملی مانند امکان دسترسی به افراد، زمان لازم و هزینه گردآوری اطلاعات بستگی دارد. الزامات دلفی از نظر اندازه مجموعه افراد، سخت‌گیرانه نیست و با دسته ۱۰ تا ۱۸ نفری قابل اجراست (Okoli & Pawlowski, 2004; Keeney et al, 2011). با توجه به گروه دلفی در قالب نمونه‌گیری گلوله برفی ۱۲ نفر به پرسشنامه‌های توزیع‌شده، پاسخ دادند. برای تحلیل اثرات توسعه شهر جدید عالیشهر بر سکونتگاه‌های پیرامونی در این پژوهش، نخست بر پایه مطالعات عمیق در ادبیات تحقیق ۹۰۹ متغیر در قالب ۱۲ شاخص شناسایی شد. سپس یک پرسشنامه برای اعتبارسنجی این لیست یکپارچه‌شده از شاخص‌ها و متغیرها برای گروه دلفی ارسال شد که ۱۶۵ متغیر در قالب ۹ شاخص تدقیق و فهرست شد. در گام سوم از هر عضو گروه، خواسته شد تا عامل در هر لیست را که برای موضوع مهم و با شرایط بومی محدود مورد مطالعه سازگارتر هستند را انتخاب کنند. این فرایند، شاخص‌ها و متغیرها لیست شده را به‌اندازه قابل توجهی، کاهش داد. بعد از پالایش متغیرها، ۵۴ متغیر در قالب ۸ شاخص اصلی (اقتصادی، اجتماعی، کالبدی، زیست‌محیطی، عمرانی، فرهنگی، فردی و درمانی - بهداشتی) به‌عنوان متغیرهای نهایی مؤثر بر اثرات شهر جدید عالیشهر بر نواحی پیراشهری انتخاب شد (جدول ۱). شاخص‌های منتخب با استفاده از روش‌های آینده‌پژوهی بر مبنای تحلیل ساختاری متقاطع و سناریو نگاری بر مبنای تحلیل متوازن تأثیر متقابل (CIB)^۱ تجزیه و تحلیل شدند.

1 . Cross Impact Balance (CIB)

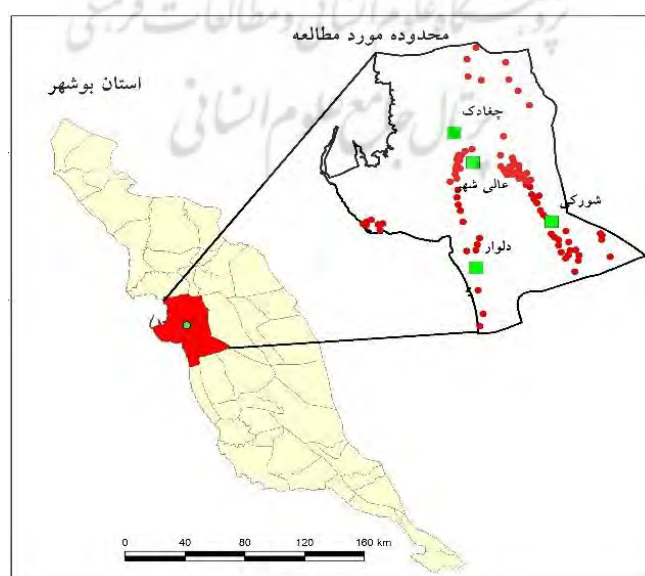
جدول ۱. پیشران‌ها و عوامل کلیدی موثر بر اثرات شهر جدید عالیشهر بر نواحی پیراشهری

نشانگر کوتاه	پیشران‌ها و عوامل کلیدی	مؤلفه‌ها	
Var01	قیمت زمین (بورس‌بازی زمین)	اقتصادی	
Var02	بنگاه‌های معاملاتی		
Var03	تخریب اراضی به ویلا سازی و افزایش گردشگری و درآمد		
Var04	خرید زمین‌های روستا توسط شهرستان		
Var05	زمین‌های زراعی و باغی		
Var06	تمایل افراد به سرمایه‌گذاری در شهر جدید		
Var07	دسترسی به بازار شهر جدید		
Var08	بازارهای هفتگی و بازاریابی محصولات در شهر جدید		
Var09	ایجاد فرصت‌های شغلی و زمینه‌ها کسب‌وکار جدید		
Var10	تغییر محل کار از روستا به شهر جدید		
Var11	سطح درآمد روستائیان		
Var12	سرمایه‌گذاری در روستا		
Var13	مهاجری پذیری		اجتماعی
Var14	تفاوت‌های اجتماعی		
Var15	عدم تعلق مکانی		
Var16	زندگی در قالب خانوارهای کوچک		
Var17	خدمات نظامی انتظامی		
Var18	وجود مراکز خرید و گذراندن اوقات فراغت		
Var19	برنامه‌های فرهنگی		
Var20	وجود مکان‌های فرهنگی ورزشی		
Var21	مراودات و پیوندهای اجتماعی با شهروندان شهر جدید		
Var22	تغییر سبک زندگی و آداب‌ورسوم		
Var23	شهرگرایی روستائیان		
Var24	دسترسی به خدمات اجتماعی		
Var25	شهرت روستاهای محل سکونت		
Var26	تراکم کاربری مسکونی	کالبدی	
Var27	تغییر کاربری اراضی فضای سبز، کشاورزی و جنگلی		
Var28	گسترش شهر جدید به سمت شهرهای اطراف		
Var29	دسترسی به خدمات زیربنایی		
Var30	تغییرات فیزیکی و معماری ساختمان در روستاهای پیرامون و بهبود وضعیت آن‌ها		
Var31	دسترسی به امکانات گذران اوقات فراغت		
Var32	طرح هادی روستاهای پیرامونی		
Var33	جاده‌های ارتباطی روستاهای پیرامونی		
Var34	تغییرات در کاربری‌های تجاری و مسکونی		
Var35	تغییر هویت معماری سنتی مسکن		
Var36	موقعیت قرارگیری روستا نسبت به جاده		
Var37	تغییرات پوشش گیاهی و تصرف منابع طبیعی برای ایجاد زیرساخت‌ها		
Var38	دفع زباله در نواحی روستاهای پیرامون		زیست محیطی
Var39	دسترسی به پارک و فضای سبز		
Var40	سیستم‌های دفع فاضلاب		
Var41	منابع آب		
Var42	تغییرات در محیط زیست به خاطر اوقات فراغت		
Var43	تغییرات در چشم‌اندازهای زیبا در روستاهای پیرامون		
Var44	امدادسانی به روستائیان در مواقع بحرانی	عمرانی	

Var45	شبکه معابر سکونتگاه‌های پیرامونی	
Var46	دسترسی روستاییان به وسایل ارتباطی و مخابراتی	
Var47	تغییرات در عمران و آبادی روستاهای پیرامون	
Var48	دسترسی به خدمات آموزشی و فرهنگی	
Var49	دسترسی به کتابخانه، مجلات و غیره	
Var50	مراکز ورزشی مناسب	فرهنگی
Var51	مراکز آموزش عالی (دانشگاه آزاد)	
Var52	وجود مدارس و امکانات آموزشی	
Var53	دانش و آگاهی	فردی
Var54	امکانات بیمارستانی و کلینیکی	درمانی و بهداشتی

محدوده مورد مطالعه

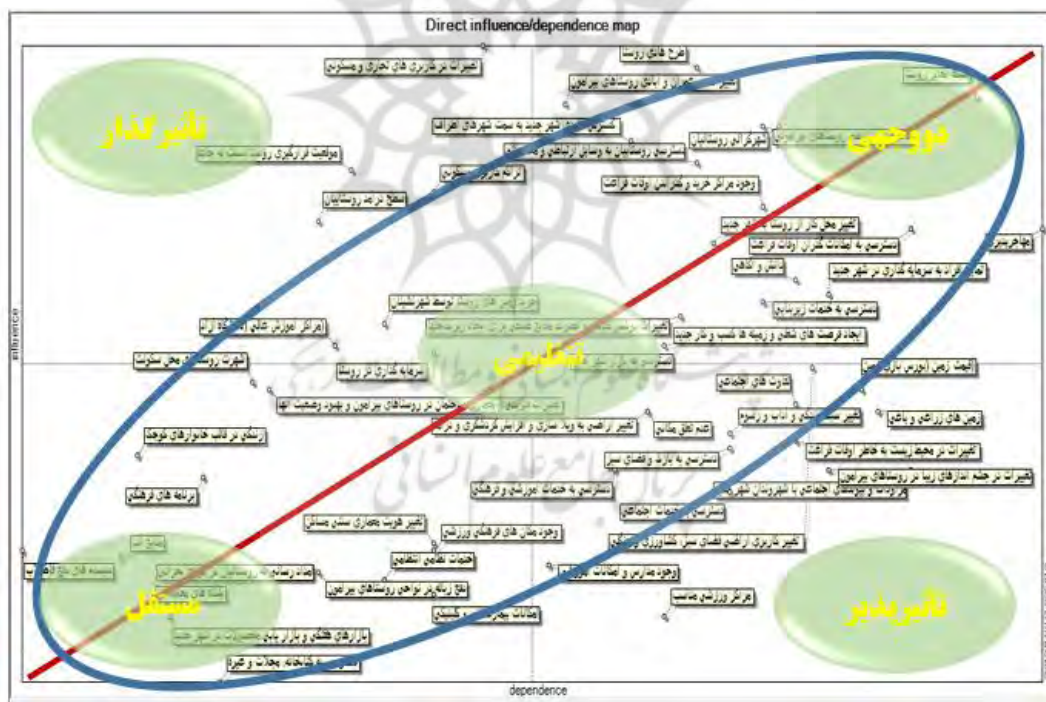
شهر جدید عالیشهر شهری از توابع بخش مرکزی در شهرستان بوشهر استان بوشهر است. عالیشهر یک شهرک جدید التاسیس است که سال ۱۳۶۵ در ۲۴ کیلومتری شرق بندر بوشهر در مسیر جاده دلوار و در دامنه رشته کوه کلاتک و در جوار روستاهای زنجیره‌ای و همچنین در کنار جنگل‌های مصنوعی و با شرایط اقلیمی بهتر از شهر مادر واقع شده است. این شهر در بخش مرکزی در شهرستان بوشهر استان بوشهر قرار داشته (شکل ۱) و بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ جمعیت آن ۲۳۱۷۸ نفر (۶۹۲۹ خانوار) بوده است. در سال ۱۳۹۵ به علت توسعه و مهاجرپذیری جمعیت آن به حدود بیست هزار نفر است. شهر جدید عالیشهر با توجه به وضعیت فیزیکی منطقه و عوامل دیگری همچون محدودیت توسعه شهری بوشهر به علت محاصره آب از جهات شمال و غرب، پایگاه‌های نظامی در جنوب و جنوب غرب، مراکز صنعتی از شرق و غرب و نیز محدودیت‌های ناشی از وجود نیروگاه اتمی و رشد جمعیتی بسیار زیاد شهر بوشهر با تأیید شورای عالی نظام معماری و شهرسازی انتخاب گردید. این شهر با دارا بودن وضعیت فیزیکی مناسب و عوامل دیگری که در بالا بدان اشاره شد و با هدف کلی جذب جمعیت سرریز منطقه شهری بوشهر، پایه‌گذاری اقتصاد شهر بر اساس صنایع مطلوب منطقه و خدمات آموزش عالی، حفظ تعادل اکولوژیکی شهر و منطقه، ایجاد محیط‌زیست مناسب و غیره به‌عنوان مکانی مناسب عالیشهر با پیش‌بینی ظرفیتی حدود ۱۰۰ هزار نفر و سطحی حدود ۹۰۰ هکتار طراحی جهت اسکان و سرمایه‌گذاری و همچنین قطب دانشگاهی در استان مطرح می‌باشد.

شکل ۱. موقعیت سکونتگاه‌های مورد مطالعه

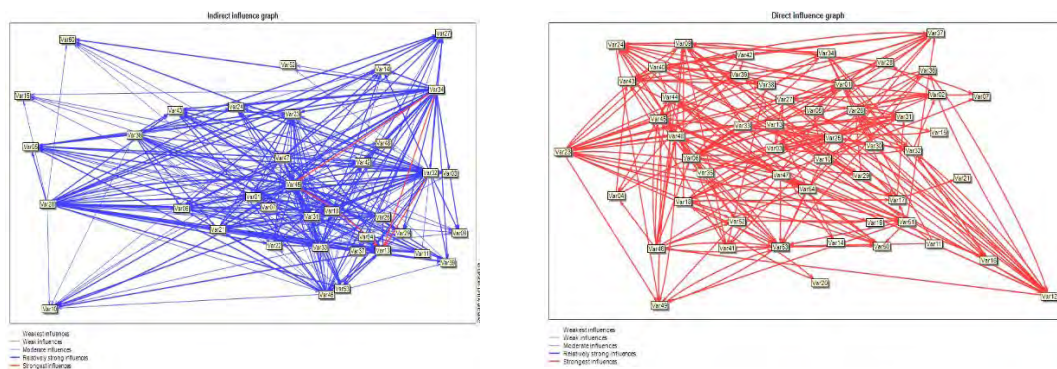
یافته‌ها

تحلیل و شناسایی عوامل و پیشران‌های کلیدی اثرات شهر جدید عالیشهر بر نواحی پیرامونی در پژوهش حاضر تمامی ۵۴ عوامل مؤثر بر اثرات شهر جدید عالیشهر بر نواحی پیراشهری و پیرامونی وارد تحلیل شدند و از طریق روش تحلیل اثرات متقابل یا متقاطع ارزیابی صورت گرفت. تمامی عوامل دخیل در اثرگذاری بر سکونتگاه‌های پیرامونی، همچون سیستمی با عناصر درهم‌تنیده، و به‌صورت یک ساختار، در نظر گرفته شد و ارتباطات این عوامل با هم موردسنجش قرار گرفت تا عوامل برتر که تأثیرگذاری بیشتری دارند، استخراج شوند. تعداد تکرار تعامل متغیرها بر هم سه بار در نظر گرفته شده که از مطلوبیت و بهینه‌شدگی ۱۰۰ درصد برخوردار بوده و حاکی از روایی بالای پرسشنامه و پاسخ‌های آن است. درجه پرشدگی ماتریس ۷۵٫۷۶٪ درصد است و پراکندگی متغیرهای مؤثر بر روستاهای پیرامون شهر جدید عالیشهر را نشان می‌دهد. از مجموع ۲۲۰۹ رابطه قابل ارزیابی در این ماتریس، ۷۰۷ رابطه عدد صفر، ۶۵۳ رابطه عدد یک، ۹۴۵ رابطه عدد دو و ۶۱۱ رابطه عدد سه بوده است. جهت تحلیل تأثیرات مستقیم متغیرها، هر کدام از روابط متغیرها توسط نرم‌افزار MICMAC سنجیده شد و میزان و درجه تأثیرات مستقیم آن‌ها بر یکدیگر مشخص گردید. با توجه به شکل ۲ شاهد ناپایدار بودن سیستم هستیم که این وضعیت شامل پنج وضعیت الف. متغیرهای تأثیرگذار؛ ب. متغیرهای دووجهی (متغیرهای ریسک و هدف)؛ ج. متغیرهای تأثیرپذیر؛ ه. متغیرهای تنظیمی؛ د. متغیرهای مستقل می‌شود.

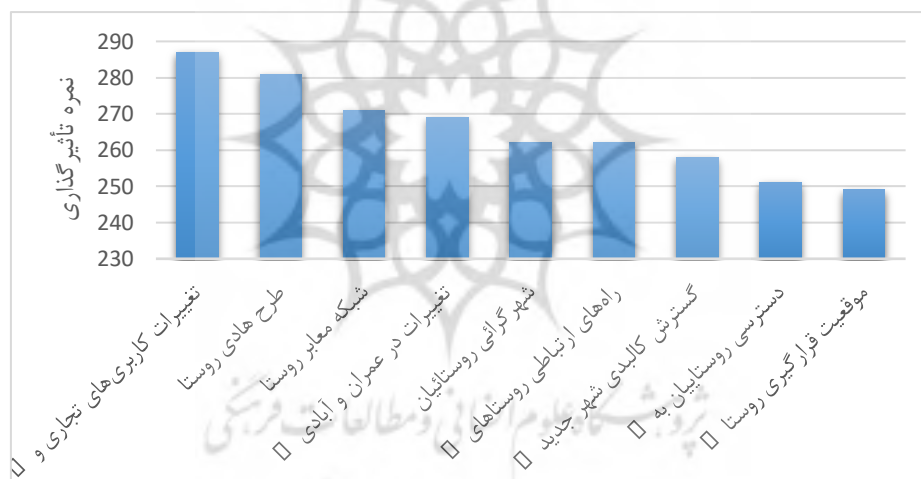
شکل ۲. پراکندگی متغیرها بر اساس تأثیرات مستقیم در محور تأثیرگذاری - تأثیرپذیری

بعد از شناسایی متغیرهای پنج‌گانه نمودار تأثیرگذاری و تأثیرپذیری روابط مستقیم و غیرمستقیم بین متغیرها بررسی شد که وضعیت آن در شکل ۳ مشاهده می‌شود.

شکل ۳. روابط مستقیم (الف) و غیرمستقیم (ب) بین متغیرها با تأثیرات بسیار قوی

بر اساس امتیاز حاصل از تأثیرگذاری و تأثیرپذیری به صورت مستقیم و غیرمستقیم رتبه‌بندی صورت گرفت تا در نهایت پیشران‌های کلیدی و اصلی استخراج شوند. نه عامل به عنوان عامل کلیدی و پیشران‌های در خصوص تأثیرات جدید عالیشهر بر سکونتگاه‌های پیرامونی شناسایی شد که همه این نه عامل در هر دو روش مستقیم و غیرمستقیم تکرار شده‌اند. عوامل کلیدی با توجه به ترتیب وزن آن‌ها در شکل ۴ نمایش داده شده است.

شکل ۴. عوامل با بالاترین امتیاز تأثیرگذاری با جمع وزن‌های تأثیرگذاری مستقیم و غیرمستقیم

شناسایی سناریوهای پیش روی اثرات شهر جدید عالیشهر بر نواحی پیرامونی

در این بخش روش سناریونویسی با استفاده از نرم‌افزار سناریو ویزارد جهت تدوین سناریوهای پیش روی اثرات شهر جدید عالیشهر بر نواحی پیراشهری مورد بررسی قرار گرفت. اولین مرحله جمع‌آوری فهرستی از مهم‌ترین اثرات و عوامل شهر جدید عالیشهر بر نواحی پیراشهری می‌باشد. وضعیت‌های مختلفی پیش روی این عوامل کلیدی قابل تصور هستند که این وضعیت‌های احتمالی در برنامه‌ریزی آینده اهمیت زیادی دارند. با توجه به مباحث گذشته و بر اساس وضعیت‌های احتمالی پیش رو، مجموعاً ۳۶ وضعیت مختلف برای نه عامل کلیدی طراحی شد که این وضعیت‌ها طیفی از شرایط مطلوب تا نامطلوب را شامل می‌شود. تعداد وضعیت‌های هر عامل نیز متناسب با میزان تأثیرگذاری و اهمیت آن از ۳ الی ۴ وضعیت احتمالی متغیر بوده است. بعد از شناسایی وضعیت‌های احتمالی آینده پیش روی اثرات شهر جدید عالیشهر بر

نواحی پیرامونی نیازمند سنجش اثرات وضعیت‌های احتمالی بر یکدیگر هستیم. برای سنجش قضاوت‌ها و اثر وضعیت‌های مختلف بر یکدیگر، ماتریس متقاطع ۳۶*۳۶ طراحی شد و در اختیار خبرگان قرار گرفت. در این پرسشنامه، وضعیت‌ها می‌توانند تأثیرگذاری منفی را نیز نشان دهند و اعداد پرسشنامه از ۳ تا ۳- متغیر است.

در این پژوهش (۹ عامل کلیدی با ۳۶ وضعیت احتمالی) ۲۶۲,۱۴۴ سناریوی احتمالی پیش روی آینده اثرات شهر جدید عالیشهر بر سکونتگاه‌های وجود دارند. نتایج حاکی از آن است که ۶ سناریوی با سازگاری قوی، ۸۱۵ سناریوی با سازگاری ضعیف و ۲۷۸ سناریوی ناسازگار وجود دارد. جدول تابلوی سناریوهای با سازگاری قوی و به عبارتی سناریوهای احتمالی را همراه با وضعیت و وضعیت‌های احتمالی از نظر مطلوبیت یا بحرانی بودن نشان می‌دهد. در این تابلو سناریو، رنگ سبز پررنگ وضعیت کاملاً مطلوب، رنگ سبز روشن وضعیت نسبتاً مطلوب، رنگ زرد، وضعیت بی‌تفاوتی، رنگ نارنجی وضعیت نسبتاً بحرانی و رنگ قرمز نشان‌دهنده وضعیت بحرانی وضعیت‌های احتمالی است.

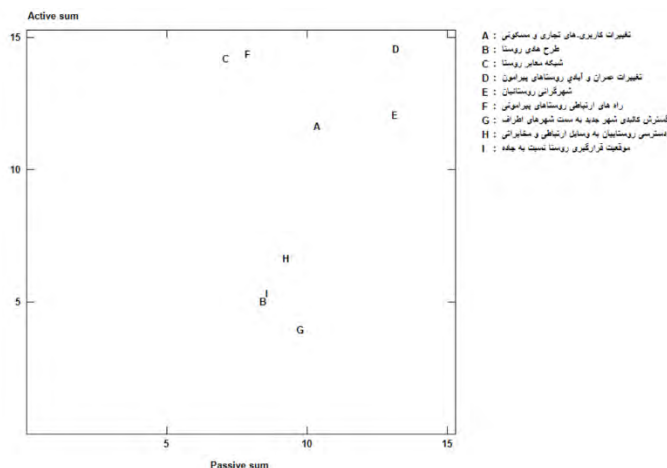
جدول ۲. تابلوی سناریوهای سازگار اثرات شهر جدید عالیشهر بر سکونتگاه‌های اطراف

سناریو شماره ۱	سناریو شماره ۲	سناریو شماره ۳	سناریو شماره ۴	سناریو شماره ۵	سناریو شماره ۶
تغییرات کاربری‌های تجاری و مسکونی: افزایش کاربری‌های تجاری و مسکونی در مناطق پیراشهری	تغییرات کاربری‌های تجاری و مسکونی: ادامه روند وضعیت موجود	تغییرات کاربری‌های تجاری و مسکونی: عدم تأثیر بر کاربری‌های تجاری و مسکونی	تغییرات کاربری‌های تجاری و مسکونی: عدم تأثیر بر کاربری‌های تجاری و مسکونی	تغییرات کاربری‌های تجاری و مسکونی: عدم تأثیر بر کاربری‌های تجاری و مسکونی	تغییرات کاربری‌های تجاری و مسکونی: محدودیت و جلوگیری از افزایش کاربری‌های تجاری و مسکونی در مناطق پیراشهری
طرح هادی روستاهای پیرامونی: افزایش توجه و به‌روز کردن طرح هادی روستاهای پیرامونی	طرح هادی روستاهای پیرامونی: ادامه روند وضعیت موجود	طرح هادی روستاهای پیرامونی: عدم تأثیر بر طرح هادی روستاهای پیرامونی	طرح هادی روستاهای پیرامونی: عدم تأثیر بر طرح هادی روستاهای پیرامونی	طرح هادی روستاهای پیرامونی: کم‌توجهی به طرح هادی روستاهای پیرامونی	طرح هادی روستاهای پیرامونی: عدم تأثیر بر طرح هادی روستاهای پیرامونی
شبکه معابر سکونتگاه‌های پیرامونی: بهبود وضعیت معابر سکونتگاه‌های پیرامونی از طریق اصلاح، توسعه و تعریض شبکه معابر	شبکه معابر سکونتگاه‌های پیرامونی: ادامه روند وضعیت موجود	شبکه معابر سکونتگاه‌های پیرامونی: عدم تأثیر بر شبکه معابر سکونتگاه‌های پیرامونی	شبکه معابر سکونتگاه‌های پیرامونی: عدم تأثیر بر شبکه معابر سکونتگاه‌های پیرامونی	شبکه معابر سکونتگاه‌های پیرامونی: تخریب شبکه معابر سکونتگاه‌های پیرامونی	شبکه معابر سکونتگاه‌های پیرامونی: تخریب شبکه معابر سکونتگاه‌های پیرامونی
تغییرات عمران و آبادی پیرامون: افزایش عمران و آبادی روستاهای پیرامون	تغییرات عمران و آبادی پیرامون: ادامه روند وضعیت موجود	تغییرات عمران و آبادی پیرامون: عدم تأثیر بر عمران و آبادی روستاهای پیرامون	تغییرات عمران و آبادی پیرامون: عدم تأثیر بر عمران و آبادی روستاهای پیرامون	تغییرات عمران و آبادی پیرامون: عدم تأثیر بر عمران و آبادی روستاهای پیرامون	تغییرات عمران و آبادی پیرامون: تأثیر منفی بر عمران و آبادی روستاهای پیرامون
شهرگرایی روستائیان: کاهش ترجیح روستائیان به زندگی در شهر	شهرگرایی روستائیان: ادامه روند وضعیت موجود	شهرگرایی روستائیان: افزایش ترجیح روستائیان به زندگی در شهر	شهرگرایی روستائیان: افزایش ترجیح روستائیان به زندگی در شهر	شهرگرایی روستائیان: افزایش ترجیح روستائیان به زندگی در شهر	شهرگرایی روستائیان: افزایش ترجیح روستائیان به زندگی در شهر
راه‌های ارتباطی روستاهای پیرامونی: افزایش کیفیت حمل‌ونقل و جاده‌های ارتباطی روستاهای پیرامونی	راه‌های ارتباطی روستاهای پیرامونی: وضعیت موجود	راه‌های ارتباطی روستاهای پیرامونی: عدم تأثیر بر کیفیت حمل‌ونقل و جاده‌های ارتباطی روستاهای پیرامونی	راه‌های ارتباطی روستاهای پیرامونی: عدم تأثیر بر کیفیت حمل‌ونقل و جاده‌های ارتباطی روستاهای پیرامونی	راه‌های ارتباطی روستاهای پیرامونی: عدم تأثیر بر کیفیت حمل‌ونقل و جاده‌های ارتباطی روستاهای پیرامونی	راه‌های ارتباطی روستاهای پیرامونی: کاهش کیفیت حمل‌ونقل و جاده‌های ارتباطی روستاهای پیرامونی
گسترش کالبدی شهر جدید به سمت شهرهای اطراف: گسترش کالبدی شدید شهر جدید به سمت شهرهای اطراف	گسترش کالبدی شهر جدید به سمت شهرهای اطراف: عدم گسترش کالبدی شهر جدید به سمت شهرهای اطراف	گسترش کالبدی شهر جدید به سمت شهرهای اطراف: افزایش نسبی گسترش	گسترش کالبدی شهر جدید به سمت شهرهای اطراف: افزایش نسبی گسترش	گسترش کالبدی شهر جدید به سمت شهرهای اطراف: افزایش نسبی گسترش	گسترش کالبدی شهر جدید به سمت شهرهای اطراف: افزایش نسبی گسترش

کالبدی شهر جدید به سمت شهرهای اطراف			
دسترسی روستاییان به وسایل ارتباطی و مخابراتی: عدم توجه بر دسترسی روستاییان به وسایل ارتباطی و مخابراتی		دسترسی روستاییان به وسایل ارتباطی و مخابراتی: افزایش دسترسی روستاییان به وسایل ارتباطی و مخابراتی	دسترسی روستاییان به وسایل ارتباطی و مخابراتی: افزایش دسترسی روستاییان به وسایل ارتباطی و مخابراتی
موقعیت قرارگیری روستا نسبت به جاده: کاهش تأثیر بر موقعیت قرارگیری روستا نسبت به جاده	موقعیت قرارگیری روستا نسبت به جاده: عدم تأثیر بر موقعیت قرارگیری روستا نسبت به جاده	موقعیت قرارگیری روستا نسبت به جاده: ادامه روند وضعیت موجود	موقعیت قرارگیری روستا نسبت به جاده: افزایش تأثیر بر موقعیت قرارگیری روستا نسبت به جاده

تابلو سناریوهای قوی از ۵۴ وضعیت احتمالی مختلف تشکیل شده است. همان‌طور که در تخته سناریو مشاهده می‌شود تعداد وضعیت‌های مطلوب بر وضعیت‌های نامطلوب برتری دارند. از این ۵۴ وضعیت‌های احتمالی، ۱۸،۵۱ درصد وضعیت بحرانی، ۴۴،۴۴ درصد وضعیت نسبتاً بحرانی یا در آستانه بحران، ۳،۷۰ درصد در وضعیت بی‌تفاوتی، ۱۴،۸۱ درصد وضعیت نسبتاً مطلوب و ۱۸،۵۱ درصد هم وضعیت کاملاً مطلوب دارند. در مجموع ۶۲،۹۵ درصد وضعیت نامطلوب، و ۳۳،۳۲ درصد وضعیت مطلوب داشته‌اند. از ۶ سناریوی محتمل، تعداد ۲ سناریو وضعیت مطلوب دارند (سناریوهای شماره یک، دو). سه سناریوی سه، چهار و پنج وضعیت بینابین و سناریوی شماره ۶ وضعیت نامطلوب دارد.

در ادامه تحلیل سناریو نگاری به ارزیابی ماتریس سناریو پرداخته می‌شود. سیستم شبکه، به ارزیابی نقش عوامل کلیدی در سیستم تحلیل می‌پردازد که در واقع گام آماده‌سازی است و برای ساخت سناریوی حقیقی مورد استفاده قرار می‌گیرد. در سیستم شبکه، عوامل کلیدی که در گوشه سمت چپ بالای نمودار قرار بگیرند به‌عنوان عواملی تفسیر می‌شوند که می‌توانند سیستم را به نحو مؤثر کنترل نمایند در این پژوهش عامل کلیدی C (شبکه معابر سکونتگاه‌های پیرامونی) در این قسمت قرار گرفته است. عوامل کلیدی در سمت راست پائین سیستم - شبکه H (دسترسی روستاییان به وسایل ارتباطی و مخابراتی)، B (طرح هادی روستاهای پیرامونی)، G (گسترش کالبدی شهر جدید به سمت شهرهای اطراف) و I (موقعیت قرارگیری روستا نسبت به جاده) را می‌توان به‌عنوان عوامل کلیدی وابسته در نظر گرفت که از راهنمایی عوامل کلیدی دیگر بدون تأثیرگذاری خیلی زیاد روی حوادث در سیستم تبعیت می‌کنند. عوامل کلیدی قرار گرفته در گوشه سمت راست بالایی نمودار F (راه‌های ارتباطی روستاهای پیرامونی)، A (تغییرات کاربری‌های تجاری و مسکونی)، D (تغییرات عمران و آبادی روستاهای پیرامونی) و E (شهرگرایی روستاییان) عوامل کلیدی هستند که اثر قوی را روی سیستم اعمال می‌کنند و در همان زمان اثر قوی را حس می‌کنند. این نوع از عوامل کلیدی معمولاً به پیدایش بالقوه رفتار پیچیده سیستم متصل می‌شود (شکل ۵).

شکل ۵. شبکه سیستم سناریوهای اثرات شهر جدید عالیشهر بر سکونتگاه‌های پیرامونی

بعد از تحلیل سیستم سناریوها پابرجایی و ارزش سازگاری فرض‌های سناریوها مورد بررسی قرار گرفت تا مؤثرترین فرض‌ها و میزان سازگاری آن‌ها به دست آید. فرض «افزایش تأثیر بر موقعیت قرارگیری روستا نسبت به جاده» به عنوان مؤثرترین فرض است و دارای بیشترین اثر سازگاری در سناریوها می‌باشد و فرض «افزایش ترجیح روستائیان به زندگی در شهر» با وجود اینکه به عنوان مؤثرترین فرض عامل کلیدی «شهرگرایی روستائیان» و همچنین فرض «گسترش کالبدی شدید شهر جدید به سمت شهرهای اطراف» با وجود اینکه به عنوان مؤثرترین فرض عامل کلیدی «گسترش کالبدی شهر جدید به سمت شهرهای اطراف» انتخاب شده است دارای کمترین ارزش سازگاری هستند و پشتیبانی از این فرض توصیف‌گر در سناریوهای با سازگاری بالا ضعیف است.

تجزیه و تحلیل سبد سناریوها

سناریوهای بهار:

سناریوی شماره ۱ شامل وضعیت‌های از جمله این موارد است. در این سناریو از نظر تغییرات کاربری‌های تجاری و مسکونی، کاربری‌های تجاری و مسکونی در مناطق پیراشهری افزایش می‌یابد. طرح هادی روستاهای پیرامونی شهر جدید مورد توجه قرار می‌گیرد و به روز کردن طرح هادی روستاها در اولویت قرار می‌گیرد. وضعیت معابر سکونتگاه‌های پیرامونی از طریق اصلاح، توسعه و تعریض شبکه معابر بهبود می‌یابد. از نظر عامل کلیدی تغییرات عمران و آبادی روستاهای پیرامون، عمران و آبادی روستاهای پیرامون افزایش می‌یابد. از نظر شهرگرایی روستائیان در این سناریو، ترجیح روستائیان به زندگی در شهر کاهش می‌یابد. از نظر راه‌های ارتباطی روستاهای پیرامونی، کیفیت حمل و نقل و جاده‌های ارتباطی روستاهای پیرامونی افزایش می‌یابد. از نظر گسترش کالبدی شهر جدید به سمت شهرهای اطراف با عدم گسترش روبه‌رو است. دسترسی روستائیان به وسایل ارتباطی و مخابراتی افزایش می‌یابد. موقعیت قرارگیری روستاهای پیرامونی نسبت به جاده تحت تأثیر قرار می‌گیرد.

شرح سناریوی شماره ۲: در این سناریو از نظر تغییرات کاربری‌های تجاری و مسکونی، ادامه‌دهنده روند وضعیت موجود است. طرح هادی روستاهای پیرامونی به روال وضعیت موجود مورد تأکید است. وضعیت معابر سکونتگاه‌های پیرامونی از نظر اصلاح، توسعه و تعریض شبکه معابر نیز به همان روال وضعیت موجود ادامه می‌یابد. از نظر عامل کلیدی تغییرات عمران و آبادی روستاهای پیرامون، عمران و آبادی روستاهای پیرامون ادامه‌دهنده روند وضعیت موجود است. از نظر شهرگرایی روستائیان در این سناریو، ترجیح روستائیان به زندگی در شهر مانند وضعیت موجود است. از نظر راه‌های

ارتباطی روستاهای پیرامونی، کیفیت حمل‌ونقل و جاده‌های ارتباطی روستاهای پیرامونی به همین روال وضعیت موجود است. از نظر گسترش کالبدی شهر جدید به سمت شهرهای اطراف با عدم گسترش روبه‌رو است. دسترسی روستاییان به وسایل ارتباطی و مخابراتی مانند وضعیت موجود ادامه می‌یابد. موقعیت قرارگیری روستا نسبت به جاده مانند وضعیت موجود است.

سناریوهای در آستانه خزان

شرح سناریوی شماره ۵: در این سناریو از نظر تغییرات کاربری‌های تجاری و مسکونی، کاربری‌های تجاری و مسکونی در مناطق پیراشهری تحت تأثیر قرار نمی‌گیرد. اثرات شهر جدید بر طرح هادی روستاهای پیرامونی اثری نمی‌گذارد. بر وضعیت معابر سکونتگاه‌های پیرامونی اثری ندارد و هیچ‌گونه اصلاح، توسعه و تعریض شبکه معابر انجام نمی‌شود. از نظر عامل کلیدی تغییرات عمران و آبادی روستاهای پیرامون، بر عمران و آبادی روستاهای پیرامون اثری ندارد. از نظر شهرگرایی روستائیان در این سناریو، با افزایش ترجیح روستائیان به زندگی در شهر روبه‌رو است. از نظر راه‌های ارتباطی روستاهای پیرامونی، کیفیت حمل‌ونقل و جاده‌های ارتباطی روستاهای پیرامونی هیچ اثری نمی‌گذارد. از نظر گسترش کالبدی شهر جدید به سمت شهرهای اطراف با افزایش نسبی گسترش کالبدی شهر جدید به سمت شهرهای اطراف روبه‌رو است. به دسترسی روستاییان به وسایل ارتباطی و مخابراتی توجهی نمی‌شود و بر موقعیت قرارگیری روستا نسبت به جاده اثری نمی‌گذارد.

شرح سناریوی شماره ۳: در این سناریو از نظر تغییرات کاربری‌های تجاری و مسکونی، کاربری‌های تجاری و مسکونی در مناطق پیراشهری تحت تأثیر قرار نمی‌گیرد. اثرات شهر جدید بر طرح هادی روستاهای پیرامونی اثری نمی‌گذارد. وضعیت معابر نه تنها هیچ‌گونه اصلاح، توسعه و تعریض شبکه معابر سکونتگاه‌های پیرامونی انجام نمی‌شود بلکه نسبت به قبل تخریب می‌شود. از نظر عامل کلیدی تغییرات عمران و آبادی روستاهای پیرامون، بر عمران و آبادی روستاهای پیرامون اثری ندارد. از نظر شهرگرایی روستائیان در این سناریو، با افزایش ترجیح روستائیان به زندگی در شهر روبه‌رو است. از نظر راه‌های ارتباطی روستاهای پیرامونی، کیفیت حمل‌ونقل و جاده‌های ارتباطی روستاهای پیرامونی هیچ اثری نمی‌گذارد. از نظر گسترش کالبدی شهر جدید به سمت شهرهای اطراف با گسترش شدید کالبدی شهر جدید به سمت شهرهای اطراف روبه‌رو است. به دسترسی روستاییان به وسایل ارتباطی و مخابراتی توجهی نمی‌شود و بر موقعیت قرارگیری روستا نسبت به جاده اثری نمی‌گذارد.

شرح سناریوی شماره ۴: در این سناریو از نظر تغییرات کاربری‌های تجاری و مسکونی، کاربری‌های تجاری و مسکونی در مناطق پیراشهری تحت تأثیر قرار نمی‌گیرد. در اثرات شهر جدید بر مناطق پیراشهری، بر طرح هادی روستاهای پیرامونی کم‌توجهی می‌شود. وضعیت معابر نه تنها هیچ‌گونه اصلاح، توسعه و تعریض شبکه معابر سکونتگاه‌های پیرامونی انجام نمی‌شود بلکه نسبت به قبل تخریب می‌شود. از نظر عامل کلیدی تغییرات عمران و آبادی روستاهای پیرامون، بر عمران و آبادی روستاهای پیرامون اثری ندارد. از نظر شهرگرایی روستائیان در این سناریو، با افزایش ترجیح روستائیان به زندگی در شهر روبه‌رو است. از نظر راه‌های ارتباطی روستاهای پیرامونی، کیفیت حمل‌ونقل و جاده‌های ارتباطی روستاهای پیرامونی هیچ اثری نمی‌گذارد. از نظر گسترش کالبدی شهر جدید به سمت شهرهای اطراف با گسترش شدید کالبدی شهر جدید به سمت شهرهای اطراف روبه‌رو است. به دسترسی روستاییان به وسایل ارتباطی و مخابراتی توجهی نمی‌شود و بر موقعیت قرارگیری روستا نسبت به جاده اثری نمی‌گذارد.

سناریوی در آستانه زمستان

شرح سناریوی شماره ۶: در این سناریو از نظر تغییرات کاربری‌های تجاری و مسکونی، کاربری‌های تجاری و مسکونی در مناطق پیراشهری با محدودیت و جلوگیری از افزایش کاربری‌های تجاری و مسکونی در مناطق پیراشهری مواجه می‌شود. در اثرات شهر جدید بر مناطق پیراشهری، بر طرح هادی روستاهای پیرامونی کم‌توجهی می‌شود. وضعیت معابر نه تنها هیچ‌گونه اصلاح، توسعه و تعریض شبکه معابر سکونتگاه‌های پیرامونی انجام نمی‌شود بلکه نسبت به قبل تخریب می‌شود. از نظر عامل کلیدی تغییرات عمران و آبادی روستاهای پیرامون، بر عمران و آبادی روستاهای پیرامون تأثیر منفی می‌گذارد. از نظر شهرگرایی روستائیان در این سناریو، با افزایش ترجیح روستائیان به زندگی در شهر روبه‌رو است. از نظر راه‌های ارتباطی روستاهای پیرامونی، کیفیت حمل‌ونقل و جاده‌های ارتباطی روستاهای پیرامونی کاهش می‌یابد. از نظر گسترش کالبدی شهر جدید به سمت شهرهای اطراف با گسترش شدید کالبدی شهر جدید به سمت شهرهای اطراف روبه‌رو است. به دسترسی روستائیان به وسایل ارتباطی و مخابراتی توجهی نمی‌شود و از نظر موقعیت قرارگیری روستا نسبت به جاده نسبت به قبل سیر کاهشی دارد.

نتیجه‌گیری

شهرها نمی‌توانند بدون مورد ملاحظه قرار گرفتن سکونتگاه‌های پیرامونی خود به توسعه موثر خود در یک شبکه و منظومه سکونتگاه ادامه دهند. از این‌رو بررسی حوزه نفوذ آن، شناسایی ابعاد و کارکردهای و بررسی تعادل و عدم تعادل، علل و روندهای آن اهمیت می‌یابد. از طرفی دیگری با افزایش جمعیت و رشد شهرها، مشکلات شهری به تبع آن گسترش یافتند، زیرا شهرها دیگر توان و ظرفیت پذیرش جمعیت را نداشتند. بنابراین برنامه ریزان و مدیران به دنبال یکی از راه‌حل‌ها برای حل این مشکلات، ایجاد شهرهای جدید را پیشنهاد کردند.

شهر جدید عالیشهر در وضعیت موجود بنا به ماهیت شهر بودند حریم گسترده‌ای برای خود اشتغال کرده است و در سال‌های اخیر به دلیل فرایند توسعه حریم خود را افزایش داده است به طوری که بسیاری از عرصه‌های منابع طبیعی و جنگلی که زمانی در حریم سکونتگاه‌های روستایی اطراف بود را در حریم خود وارد کرده است. این مورد به آشکارا نوعی محدود کرده حریم روستایی و تا حدی زمین‌های زارعی است و این خود موجب شده است تا طرح‌های هادی روستایی اطراف این شهر به نفع شهر جدید عالیشهر مورد بازنگری قرار گیرند. از طرفی محدودیت عرضه زمین برای دفع زباله و همچنین عدم شیب زیاد زمین برای شبکه فاضلاب موجب شده است تا فاضلاب این شهر به صورت ایستا و نامناسب دفع شود که این خود موجب آلودگی زیاد زیست‌محیطی برای سکونتگاه‌های پیرامونی شده است. زباله‌ها نیز همواره در مسیر جاده ارتباطی به سمت روستاهای پیرامونی دفع یا به شیوه سنتی سوزانده می‌شود که خاکستر آن در مسیر باد به سمت سکونتگاه‌های اطراف قرار می‌گیرد. البته این فرایند توسعه همیشه منفی نیست به طوری که موجبات نوسازی و گسترش شبکه راه‌های روستایی به هم، ارتباط بیشتر با شهر مرکز استان یعنی شهر بوشهر را فراهم آورده است و این شهر جدید یک حلقه متناسبی را برای شبکه ارتباطی ایجاد کرده است و موقعیت روستاها در کنار جاده‌های ارتباطی اصلی را موجب شده است. ذکر این نکته نیز ضروری است که این خود موجب شهرگرایی بیشتر روستائیان به دلیل آشنا شدن با ظاهر زندگی شهری و بهره‌مندی از امکانات و تسهیلات شهری شده است. البته شبکه ارتباطی فعال این شهر جدید توانسته است مسیر سایر شهرهای مرکز شهرستان‌ها به مرکز استان را کوتاه‌تر نماید. به دلیل ماهیت بعضاً خدماتی و کمتر کشاورزی روستاهای واقع در اطراف شهر جدید عالیشهر، این شهر توانسته است بازار کار روستای را فراهم آورد و به جزء بازارهای هفتگی بخشی از جمعیت در امور خدماتی، اداری و تجاری این شهر مشغول به کسب‌وکار هستند. از طرفی

دیگر وجود واحدهای تجاری رفع کننده تأمین نیاز شهر جدید در ارتباط با تعمیرات خودرو و مصالح ساختمانی و غیره از دیگر مزیت‌های ایجاد اشتغال برای روستائیان اطراف این شهر است. به تأثیر از این شهر جدید در ساخت عمرانی روستاهای اطراف تغییرات کالبدی رخ داده است و مسکنی با معماری شهری در روستاها ایجاد شده است. مطالبه گری روستائیان در خصوص شبکه‌های آب، برق و گاز به تأثیر از وجود این انشعاب در شهر جدید برای روستاها اطراف صورت گرفته است که این نیز از پیامدهای مثبت قابل اشاره برای سکونتگاه‌های روستایی اطراف می‌باشد.

در نهایت اینکه چند راهکار شامل رعایت قانون حفظ محیط‌زیست برای جلوگیری از دست‌اندازی منابع طبیعی، مکان‌گزینی مناسب برای دفع فاضلاب‌های شهر جدید به طوری که موجب آلودگی برای روستاهای اطراف نشود، استفاده از شیوه‌های جدید و مدرن برای ایجاد شبکه و فاضلاب شهری برای دفع فاضلاب‌ها و پساب‌های شهری، رعایت الزامات قوانین زمین روستایی برای حفظ کاربری کشاورزی که تأمین کننده مواد غذایی روستائیان و نواحی شهری می‌شود، ایجاد کسب‌وکارهای روستایی برای جلوگیری از مهاجرت روستاهای نواحی اطراف به شهر جدید ارائه می‌شود.

منابع

- اسماعیل‌زاده، حسن؛ صالح پور، شمسی؛ قاسمیان، زری و مظاهری، ابوذر. (۱۳۹۷). عوامل مؤثر بر تولید فضا در نواحی پیراشهری، مطالعه موردی: شهر ارومیه. *فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای برنامه‌ریزی شهری*، ۶ (۱)، ۵۴-۲۳.
- اکبرپور سراسکانرود، محمد و میرزاجایی، مهدیه. (۱۳۸۹). تحلیل عملکرد شهرهای جدید در نظام شهری کشور. *نشریه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری*، ۱ (۱)، ۱۵۰-۱۳۱.
- امین‌نژاد، کاوه و عزت پناه، بختیار. (۱۳۹۷). تحلیلی تطبیقی از پیوند توسعه‌یافتگی و روند گسترش نظام شهرنشینی در ایران و جهان. *فصلنامه آمایش محیط*، ۱۱ (۴۰)، ۲۰-۱.
- آیینی، محمد، ذیحی، حسین و سعیده زرآبادی، زهرا سادات. (۱۳۹۸). ارائه مدل ارزیابانه از چالش‌های نظام مدیریت شهری شهرهای جدید ایرانی بر مبنای رویکرد مدل‌سازی ساختاری-تفسیری (ISM). *نشریه باغ نظر*، ۱۶ (۷۵)، ۴۶-۳۳.
- باستیه، ژان و دزر، برنارد. (۱۳۸۲). شهر. مترجم علی‌اشرفی چاپ دوم، تهران: انتشارات دانشگاه هنر.
- بردی‌آمان‌نژاد، رحیم. (۱۳۹۵). تحلیلی بر برنامه‌ریزی فضایی و الگوی توسعه شهرنشینی در ایران. *نشریه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری*، ۷ (۲۶)، ۱۱۲-۹۳.
- بصیرت، میثم. (۱۳۹۷). *نسل دوم شهرهای جدید: به سوی دستور کاری نو در سیاست ملی توسعه شهری ایران*، شهرهای جدید: *نسل نخست شهرهای جدید ایران*. تدوین میثم بصیرت، شرکت مادر تخصصی عمران شهرهای جدید، مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی، تهران.
- پاپلی یزدی، محمدحسین و رجبی سناجردی، حسین. (۱۳۹۶). *نظریه‌های شهر و پیرامون*. چاپ دهم، تهران: انتشارات سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
- پریزادی، طاهر و بیگدلی، لیلا. (۱۳۹۷). برنامه‌ریزی راهبردی توسعه پایدار شهر جدید اندیشه. *مجله شهر پایدار*، ۱ (۱)، ۷۵-۵۷.
- حسین‌زاده دلیر، کریم؛ پورمحمدی، محمدرضا و سید فاطمی، سید مجید. (۱۳۹۰). بررسی ضرورت ایجاد شهرهای جدید در نظام شهری ایران. *نشریه جغرافیا و برنامه‌ریزی (دانشگاه تبریز)*، ۱۶ (۳۸)، ۱۸-۱.
- خرم بخت، احمدعلی. (۱۳۹۷). بررسی روند ادغام و هضم روستاهای پیراشهری در فرایند توسعه کلان‌شهر تهران با استفاده از نرم‌افزار GIS. *نشریه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری*، ۹ (۳۴)، ۲۲۸-۲۱۷.
- خمر، غلامعلی و وحدتی، معصومه. (۱۳۹۳). ارزیابی کمی و کیفی پویایی و تحرک در شهرهای جدید با مدل

- ELECTRE و تکنیک تحلیلی SWOT؛ مطالعه موردی شهرهای جدید پزند، بینالود، بهارستان، صدرا و سهند. مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، ۲۵ (۴)، ۱۶۲-۱۴۵.
- ۱۳) دانشپور، سید عبدالهادی؛ صرافی، مظفر و آشنایی، تکتیم. (۱۳۹۳). پیامد سیاست‌های هدایت و کنترل رشد فضایی بر روند گسترش سکونتگاه‌های پیراشهری در هاله کلان‌شهری تهران. مدیریت شهری، ۳۷، ۲۳۰-۲۱۳.
- ۱۴) رضایی، محمدرضا؛ مؤذن، سهراب و نفر، نرگس. (۱۳۹۳). تحلیل رضایتمندی از شاخص‌های کیفیت محیط در شهرهای جدید؛ مورد مطالعه: شهر جدی پزند. مجله پژوهش‌های جغرافیایی برنامه‌ریزی شهری، ۲ (۱)، ۴۷-۳۱.
- ۱۵) رفیع‌زاده، ندا. (۱۳۹۷). نگرشی نو بر توسعه شهرهای جدید ایران با مروری بر تجربیات جهانی، شهرهای جدید: نسل نخست شهرهای جدید ایران. تدوین میثم بصیرت، شرکت مادر تخصصی عمران شهرهای جدید، مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی، تهران.
- ۱۶) ریاحی، وحید. (۱۳۸۶). بررسی تحولات روستاهای پیرامونی شهرهای جدید؛ مطالعه موردی: منطقه روستایی شهر جدید گلپهار. رساله دکتری، دانشگاه تهران.
- ۱۷) زیاری، کرامت‌الله. (۱۳۹۶). برنامه‌ریزی شهرهای جدید. چاپ شانزدهم، تهران: انتشارات سمت.
- ۱۸) سراقی، عیسی؛ ابوالفتحی، داریوش و ملکی، حسین. (۱۳۸۸). فرآیند جهانی‌شدن و تأثیر آن بر روند شهرنشینی در کلان‌شهرهای کشورهای در حال توسعه، مورد مطالعه: کلان‌شهر تهران. نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، ۱۰ (۱۳)، ۱۳۹-۱۷۲.
- ۱۹) سعیدی، عباس. (۱۳۹۸). مبانی جغرافیای روستایی. چاپ هفدهم، تهران: انتشارات سمت.
- ۲۰) سیف‌الدینی، فرانک؛ نادری مایوان، رمضانعلی؛ احمدی، محمد و زارعی، مهلا. (۱۳۹۷). تحلیل مشارکت شهروندی و رابطه آن با تکالیف و رضایتمندی شهروندان در شهر جدید گلپهار (با تأکید بر مشارکت در کاربری اراضی). مجله شهر پایدار، ۱ (۳)، ۴۹-۳۵.
- ۲۱) شاطریان، محسن؛ سهراب زاده، مهران؛ امامعلی زاده، حسین و حسینی زاده، سید سعید. (۱۳۹۶). بحران هویت و انزوای اجتماعی در شهرهای جدید و رابطه آن با رضایت از محل سکونت، مورد مطالعه: شهر جدید پردیس. نشریه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۸ (۲۴)، ۱۳۴-۱۱۱.
- ۲۲) شیخ بیگلر، رعنا و اکبریان رونیزی، سعید رضا. (۱۳۹۷). خزش شهری، الحاق روستا به شهر و تحلیل اثرات و پیامدها از دیدگاه ساکنان، مورد مطالعه: روستاهای الحاقی به کلان‌شهر شیراز. پژوهش‌های جغرافیایی انسانی، ۳، ۶۰۸-۵۹۱.
- ۲۳) شیعه، اسماعیل. (۱۳۹۸). مقدمه‌ای بر مبانی برنامه‌ریزی شهری. چاپ سی و نهم، تهران: انتشارات دانشگاه علم و صنعت ایران.
- ۲۴) صالحی، اسماعیل و صالحی، رضا. (۱۳۹۷). کاربرد اصول، راهبردها و خط‌مشی‌های عملیاتی شهرسازی مبتنی بر رویکرد CPTED (پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی) در شهرهای جدید ایران، شهرهای جدید: نسل نخست شهرهای جدید ایران. تدوین میثم بصیرت، شرکت مادر تخصصی عمران شهرهای جدید، مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی، تهران.
- ۲۵) صرافی، مظفر؛ سجادی، ژیلا؛ محمدیان مصمم، حسن و آزادی، شیدا. (۱۳۹۷). دگردیسی فضایی روستاهای ناحیه پیراشهری مورد مطالعه: نایسر، شهر سنج. مدیریت شهری، ۵۱، ۲۷۹-۲۹۶.
- ۲۶) عابدین درکوش، سعید. (۱۳۹۴). درآمدی به اقتصاد شهری. (ویراست سوم)، تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
- ۲۷) عزیزی، محمدمهدی. (۱۳۹۷). اشتغال‌زایی در شهرهای جدید: تجربه ایران، شهرهای جدید: نسل نخست شهرهای جدید ایران. تدوین میثم بصیرت، شرکت مادر تخصصی عمران شهرهای جدید، مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی، تهران.
- ۲۸) علی‌اکبری، اسماعیل. (۱۳۹۵). شهرها و شهرک‌های جدید. چاپ اول، تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور.

- ۲۹) کرمی، حجت. (۱۳۹۷). ارزیابی و مقایسه شهر جدید شوشتر نو طی دوره‌های مختلف، (۱۳۹۴-۱۳۵۳) و ارائه پیشنهادهاى طراحی شهری به‌منظور بهبود کیفیت آن. *فصلنامه عمران شهری*، ۲(۴)، ۹۹-۱۲۲.
- ۳۰) کوششی، مجید و محمودیانی، سراج‌الدین. (۱۳۹۸). شاخص سازی و رتبه‌بندی عملکرد جمعیتی شهرهای جدید در ایران با تأکید بر عوامل اجتماعی و اقتصادی. *فصلنامه بررسی مسائل اجتماعی ایران*، ۱۰(۱)، ۲۸۶-۲۶۳.
- ۳۱) مرکز آمار ایران. (۱۳۹۵). *سالنامه آماری کشور، ایران*.
- ۳۲) مشکینی، ابوالفضل؛ سلیمانی، محمد؛ عزیزی، حسین؛ زارعی، معصومه و زارع پیشه، نرگس. (۱۳۹۲). ارزیابی میزان تحقق‌پذیری اهداف شهرهای جدید در ایران، *مورد مطالعه: شهر جدید صدرا. فصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی شهری*، ۱(۱)، ۴۱-۲۹.
- ۳۳) مشکینی، ابوالفضل و مرشدی، حسن بهنام. (۱۳۹۷). *فرا تحلیل کیفی پژوهش‌های انجام‌شده پیرامون شهرهای جدید ایران، شهرهای جدید: نسل نخست شهرهای جدید ایران*. تدوین میثم بصیرت، شرکت مادر تخصصی عمران شهرهای جدید، مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی، تهران.
- ۳۴) معین فر، محمد و بیگ بابایی، بشیر. (۱۳۹۹). مکان‌یابی شهرهای جدید با رویکرد اکولوژیک، نمونه موردی: شهرستان ارومیه. *فصلنامه نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی*، ۱۲(۳)، ۲۳۷-۲۵۵.
- ۳۵) منشی‌زاده، رحمت‌الله و صادقی، مظفر، (۱۳۸۹)، تحولات فضایی روستاهای پیرامون شهر با تأکید بر تعامل روستا - شهری؛ مورد: روستاهای پیرامونی شهر نورآباد ممسنی. *مجله چشم‌انداز جغرافیایی*، ۵(۱۲)، ۱۱۷-۱۳۷.
- ۳۶) نوابخش، مهرداد و فتحی، سروش. (۱۳۸۶). رشد و توسعه شهرنشینی در ایران «با تأکید بر فعالیت‌های اجتماعی - اقتصادی». *فصلنامه جغرافیایی سرزمین*، ۴(۳)، ۱۴-۳.
- ۳۷) نوذری، شعله. (۱۳۹۷). توسعه زندگی پیاده در شهرهای جدید از طریق مناسب‌سازی محیط شهری، شهرهای جدید: نسل نخست شهرهای جدید ایران. تدوین میثم بصیرت، شرکت مادر تخصصی عمران شهرهای جدید، مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی، تهران.
- ۳۸) نوروزی، اسرا. (۱۳۹۸). شناخت نظریات مطرح در روابط متقابل شهر و روستا در جهان و ایران جهت دستیابی به توسعه پایدار. *فصلنامه معماری سبز*، ۵(۱)، ۶۲-۴۷.
- ۳۹) نوروزی، صغری. (۱۳۸۶). *اثرات شهر زنجان بر تغییر کارکردی روستاهای پیرامونی با استفاده از GIS*. مسعود مهدوی حاجیلویی، دانشکده جغرافیا گروه جغرافیای انسانی، دانشگاه تهران، تهران.
- ۴۰) وارثی، حمیدرضا؛ علی‌زاده، جابر و صالحی، مریم. (۱۳۹۰). تحلیل و ارزیابی احساس هویت ساکنین در شهرهای جدید (نمونه موردی: شهر جدید فولادشهر). *مجله برنامه‌ریزی فضایی*، ۱(۳)، ۶۲-۳۷.

References

- 1) Abedin Derkoosh, S. (2014). *An income to the urban economy*. (3rd edition), Tehran: University Publishing Center. [In Persian].
- 2) Akbarpour Saraskanroud, M., & Mirzajaei, M. (2011). Analysis of the performance of new cities in the country's urban system. *Journal of Urban Research and Planning*, 1 (1), 131-150. [In Persian].
- 3) Ali Akbari, I. (2015). *New cities and towns*. first edition, Tehran: Payam Noor University Press. [In Persian].
- 4) Aminnejad, K., & Ezzat Panah, B. (2017). A comparative analysis of the link between development and the expansion of the urbanization system in Iran and the world. *Environmental Studies Quarterly*, 11 (40), 1-20. [In Persian].
- 5) Ayeni, M., Zabihi, H., & Saeeda Zarabadi, Z. S. (2018). Presenting an evaluation model of the challenges of the urban management system of new Iranian cities based on the

- structural-interpretive modeling (ISM) approach. *Bagh Nazar Journal*, 16 (75), 33-46. [In Persian].
- 6) Azizi, M. M. (2017). *Job creation in new cities: Iran's experience, New cities: The first generation of Iran's new cities*. Edited by Meysham Baisart, specialized mother company for the construction of new cities, road, housing and urban development research center, Tehran. [In Persian].
 - 7) Bastier, J., & Deser, B. (2002). *City*. Translated by Ali Ashrafi, second edition, Tehran: University of Art Publications. [In Persian].
 - 8) Brady Annamradanjad, R. (2015). An analysis of spatial planning and urbanization development pattern in Iran. *Journal of Urban Planning and Research*, 7 (26), 112-93. [In Persian].
 - 9) Daneshpour, S. A. H., Sarafi, M., & Taktam, T. (2013). The consequences of spatial growth guidance and control policies on the development of peri-urban settlements in the metropolitan area of Tehran. *Urban Management*, 37, 230-213. [In Persian].
 - 10) Hosseinzadeh Delir, K., Pourmohammadi, M., & Seyed Fatemi, S. M. (2012). Investigating the necessity of creating new cities in Iran's urban system. *Journal of Geography and Planning (Tabriz University)*, 16 (38), 1-18. [In Persian].
 - 11) Insight, M. (2017). *The second generation of new cities: towards a new agenda in the national urban development policy of Iran, New cities: the first generation of new cities in Iran*. Edited by Meysham Baisart, specialized mother company for the construction of new cities, road, housing and urban development research center, Tehran. [In Persian].
 - 12) Ismailzadeh, H., Salehpour, Sh., Ghassimian, Z., & Mazaheri, A. (2017). Factors affecting the production of space in peri-urban areas, case study: Urmia city. *Urban Planning Geography Research Quarterly*, 6 (1), 23-54. [In Persian].
 - 13) Keeney, S., McKenna, H., & Hasson, F. (2011). *The Delphi technique in nursing and health research*. John Wiley & Sons.
 - 14) Kerami, H. (2017). Evaluation and comparison of the new city of Shushtar No during different periods (1353-1394) and providing suggestions for urban design in order to improve its quality. *Imran Shahri Quarterly*, 2(4), 99-122. [In Persian].
 - 15) Khmer, Gh. A., & Vahdati, M. (2013). Quantitative and qualitative assessment of dynamism and mobility in new cities with ELECTRE model and SWOT analytical technique; A case study of the new cities of Parand, Binaloud, Baharestan, Sadra and Sahand. *Journal of Geography and Environmental Planning*, 25(4), 162-145. [In Persian].
 - 16) Khorram Bakht, A. A. (2017). Investigating the process of integration and digestion of suburban villages in the development process of Tehran metropolis using GIS software. *Journal of Urban Planning and Research*, 9 (34), 228-217. [In Persian].
 - 17) Manshizadeh, R., & Sadeghi, M. (2009). Spatial developments of villages around the city with an emphasis on rural-urban interaction; Case: Peripheral villages of Noorabad Mamsani city. *Journal of Geographical Perspectives*, 5(12), 117-137. [In Persian].
 - 18) Meshkini, A., Morshidi, H. B. (2017). *Qualitative meta-analysis of the researches conducted on the new cities of Iran, new cities: the first generation of new cities in Iran*. Edited by Meysham Baisart, specialized mother company for the construction of new cities, road, housing and urban development research center, Tehran. [In Persian].
 - 19) Meshkini, A., Soleimani, M., Azizi, H., Zarei, M., & Zaree Pisheh, N. (2012). Assessing the degree of realization of the goals of new cities in Iran, case study: Sadra New City. *Urban Planning Studies Quarterly*, 1(1), 29-41. [In Persian].
 - 20) Moin Far, M., & Bey Babaei, B. (2019). Locating new cities with ecological approach, case example: Urmia city. *New Perspectives in Human Geography Quarterly*, 12(3), 237-255.

- [In Persian].
- 21) Navabakhsh, M., & Fathi, S (2007). The growth and development of urbanization in Iran "with an emphasis on socio-economic activities". *Sarzem Geographical Quarterly*, 4 (3), 3-14. [In Persian].
 - 22) Nowrozi, A. (2018). Understanding the ideas raised in the mutual relations between the city and the countryside in the world and Iran in order to achieve sustainable development. *Sabz Architecture Quarterly*, 5 (1), 62-47. [In Persian].
 - 23) Nowrozi, S. (2007). *The effects of Zanjan city on the functional change of surrounding villages using GIS*. Masoud Mahdavi Hajilovi, Faculty of Geography, Department of Human Geography, University of Tehran, Tehran. [In Persian].
 - 24) Nuzri, Sh. (2017). *Development of pedestrian life in new cities through the optimization of the urban environment, new cities: the first generation of new cities in Iran*. Edited by Meysham Baisart, specialized mother company for the construction of new cities, road, housing and urban development research center, Tehran. [In Persian].
 - 25) Okoli, C., & Pawlowski, S. D. (2004). The Delphi method as a research tool: an example, design considerations and applications. *Information & management*, 42(1), 15-29.
 - 26) Papli Yazdi, M. H., & Rajabi Sanajerdi, H. (2016). *Theories of the city and surroundings*. 10th edition, Tehran: Publications of Organization for Studying and Compiling Humanities Books of Universities (Samt). [In Persian].
 - 27) Prizadi, T., & Bigdeli, L. (2017). Strategic planning of the sustainable development of the new city of Andisheh. *Journal of Sustainable City*, 1 (1), 75-57. [In Persian].
 - 28) Rafizadeh, N. (2017). *A new perspective on the development of Iran's new cities with a review of global experiences, new cities: the first generation of Iran's new cities*. Edited by Meysham Baisart, specialized mother company for the construction of new cities, road, housing and urban development research center, Tehran. [In Persian].
 - 29) Rezaei, M., Muezzin, S., & Nafer, N. (2013). Satisfactory analysis of environmental quality indicators in new cities; Case Study: The city of Jedi Parand. *Journal of Urban Planning Geography Research*, 2(1), 31-47. [In Persian].
 - 30) Riahi, V. (2007). *Investigating developments in the surrounding villages of new cities; Case study: rural area of the new city of Golbahar*. PhD Thesis, University of Tehran. [In Persian].
 - 31) Saidi, A. (2018). *Basics of rural geography*. 17th edition, Tehran: Samit Publications.
 - 32) Salehi, I., & Salehi, R. (2017). *Application of the principles, strategies and operational policies of urban planning based on the CPTED approach (crime prevention through environmental design) in new cities of Iran, new cities: the first generation of new cities in Iran*. Edited by Meysham Baisart, specialized mother company for the construction of new cities, road, housing and urban development research center, Tehran. [In Persian].
 - 33) Sarafi, M., Sajjadi, J., Mohammedian Meslim, H., & Azadi, Sh. (2017). *Spatial transformation of the villages of Pirashhari district under study: Naysar, Sanandaj city*. *Urban Management*, 51, 279-296. [In Persian].
 - 34) Saraghi, J., Abolfathi, D., Maleki, H. (2009). The process of globalization and its effect on the process of urbanization in the metropolises of developing countries, case study: Tehran metropolis. *Journal of Applied Research in Geographical Sciences*, 10(13), 139-172. [In Persian].
 - 35) Seifaldini, F., Naderi Mayvan, R. A., Ahmadi, M., & Zarei, M. (2017). Analysis of citizen participation and its relationship with the tasks and satisfaction of citizens in the new city of Golbahar (with an emphasis on participation in land use). *Journal of Sustainable City*, 1 (3), 35-49. [In Persian].

- 36) Shatrian, M., Sohrabzadeh, M., Imamalizadeh, H., Hosseinizadeh, S. S. (2016). Identity crisis and social isolation in new cities and its relationship with satisfaction with the place of residence, case study: New City of Pardis. *Journal of Urban Planning and Research*, 8 (24), 111-134. [In Persian].
- 37) Sheikh Biglo, R., & Akbarian Rounizi, S. R. (2017). Urban sprawl, the annexation of the village to the city and the analysis of the effects and consequences from the residents' point of view, case study: annexed villages to Shiraz metropolis. *Human Geography Research*, 3, 591-608. [In Persian].
- 38) Shia, I. (2018). *An introduction to the basics of urban planning*. 39th edition, Tehran: Iran University of Science and Technology Press. [In Persian].
- 39) Sorohi, M., & Mahmoudiani, S. (2018). Indexing and ranking the demographic performance of new cities in Iran with emphasis on social and economic factors. *Iranian Social Issues Quarterly*, 10 (1), 286-263. [In Persian].
- 40) Statistical Center of Iran. (2015). *Statistical yearbook of the country, Iran*. [In Persian].
- 41) United-Nations. (2019). *World urbanization prospects: The 2018 revision (ST/ESA/SER.A/420)*. New York, NY, USA: Department of Economics and Social Affairs, Population Division.
- 42) Vongpraseuth, T., Seong, E. Y., Shin, S., Kim, S. H., & Choi, C. G. (2020). Hope and reality of new towns under greenbelt regulation: The case of self-containment or transit-oriented metropolises of the first-generation new towns in the Seoul Metropolitan Area, South Korea. *Cities*, 102, 102699.
- 43) Warsi, H., Alizadeh, J., & Salehi, M. (2011). Analysis and evaluation of residents' sense of identity in new cities (case example: new city of Fouladshahr). *Journal of Spatial Planning*, 1(3), 37-62. [In Persian].
- 44) Wu, S. S., Zhuang, Y., Chen, J., Wang, W., Bai, Y., & Lo, S. M. (2019). Rethinking bus-to-metro accessibility in new town development: Case studies in Shanghai. *Cities*, 94, 211-224.
- 45) Ziyari, K. (2016). *Planning new cities*. 16th edition, Tehran: Somit Publications.